

§ 1 Avsägelse

Förste vice talmannen meddelade att *Camilla Rinaldo Miller* (KD) av-sagt sig uppdraget som suppleant i justitieutskottet.

Kammaren biföll denna avsägelse.

§ 2 Anmälan om kompletteringsval

Förste vice talmannen meddelade att Kristdemokraternas partigrupp anmält Mathias Bengtsson som suppleant i justitieutskottet.

Förste vice talmannen förklarade vald till

suppleant i justitieutskottet
Mathias Bengtsson (KD)

§ 3 Meddelande om utrikespolitisk debatt

Förste vice talmannen meddelade att utrikespolitisk debatt skulle äga rum *onsdagen den 12 februari kl. 9.00*.

§ 4 Anmälan om fördröjda svar på interpellationer

Följande skrivelser hade kommit in:

Interpellation 2024/25:273

Till riksdagen

Interpellation 2024/25:273 Informationsplikt inom sjukvården
av Yasmine Bladelius (S)

Interpellationen kommer att besvaras tisdagen den 28 januari 2025.

Skälet till dröjsmålet är sjukdom.
Stockholm den 15 januari 2025
Socialdepartementet
Acko Ankarberg Johansson (KD)
Enligt uppdrag
Johanna Mihaic
Expeditionschef

Interpellation 2024/25:319

Till riksdagen
Interpellation 2024/25:319 Arbetsmiljön i äldreomsorgen
av Nadja Awad (V)
Interpellationen kommer att besvaras tisdagen den 11 februari 2025.
Skälet till dröjsmålet är sedan tidigare inbokade engagemang.
Stockholm den 16 januari 2025
Socialdepartementet
Anna Tenje (M)
Enligt uppdrag
Johanna Mihaic
Expeditionschef

§ 5 Ärende för hänvisning till utskott

Följande dokument hänvisades till utskott:
Skrivelse
2024/25:84 till miljö- och jordbruksutskottet

*Svar på
interpellationer*

§ 6 Svar på interpellation 2024/25:268 om polisiär närvaro i hela landet

Anf. 1 Justitieminister GUNNAR STRÖMMER (M):
Herr talman! Lars Isacson har frågat mig vilka åtgärder jag och regeringen avser att vidta för att säkerställa en jämlik polisiär närvaro i hela landet, även på landsbygden. Lars Isacson har även frågat mig vad jag och regeringen gör för att säkerställa att lokala poliskontor inte avvecklas, särskilt i glesbygd där de är avgörande för tryggheten.
Att återupprätta tryggheten i Sverige är en av regeringens allra viktigaste frågor, och en ökad lokal polisiär närvaro är en central del i det arbetet. När rikspolischef Petra Lundh tillträdde i december 2023 gav regeringen henne ett mycket tydligt förändringsuppdrag, varav en viktig del handlade om att förstärka arbetet med en lokalt synlig och trygghetsskapande polis och en god service till medborgarna. I regleringsbrevet för 2024 styrde regeringen Polismyndigheten mot målet att öka den lokala närvaron i hela landet.
Inriktningen mot en ökad lokal närvaro ligger fast. Enligt årets regleringsbrev, som beslutades före årsskiftet, ska myndigheten bland annat redovisa vilka åtgärder som har vidtagits för att säkerställa en ökad lokal

närvaro i hela landet och vilka åtgärder som vidtagits för att öka antalet uniformerade poliser i yttre tjänst. Det handlar alltså om att myndigheten ska öka antalet poliser som patrullerar på våra gator och torg och i våra lokalsamhällen och som möter medborgarna där de finns. Det handlar även om att förstärka styrningen av poliser mot den lokala nivån, så att vi kan säkerställa att Polismyndigheten växer lokalt.

Polismyndigheten ska även redovisa hur den lokala polis närvaron ser ut över landet i form av antal anställda inom lokalpolisområdena och antal kommunpoliser och områdespoliser.

Regeringen konstaterar i budgetpropositionen för 2025 att den lokala polis närvaron har ökat över tid, inte minst antalet områdespoliser, och att den fortsatt ökar. Regeringen gör emellertid bedömningen att det finns ett fortsatt behov av att Polismyndigheten ökar den lokala polisiära närvaron i hela landet. En förutsättning för att nå dit är att polistillväxten fortsätter och att fler söker till och genomför polisutbildningen. För att säkra den fortsatta tillväxten tillförs Polismyndigheten 400 miljoner kronor i höst-ändringsbudgeten för 2024 och drygt 1 miljard kronor i budgetpropositionen för 2025. Från och med i år har myndigheten även tillförts medel för att stärka polisaspiranternas villkor. Av budgetpropositionen framgår också att regeringen avser att lämna förslag om att de som studerar vid polisutbildningen hösten 2024 eller senare ska kunna få sina studielån avskrivna eller återbetalda under vissa förutsättningar och villkor.

Polisiär närvaro i hela landet handlar för regeringen och för mig som ansvarig minister inte bara om att det ska finnas fysiska polisstationer utan även om att polisen ska tillhandahålla god service till medborgarna och vara tillgänglig via telefon och digitalt. Polismyndigheten arbetar löpande med att förbättra sina svarstider vid polisens kontaktcenter, som tar emot anmälningar om brott och tips via telefon. Myndigheten förbättrar även löpande sin webbplats, polisen.se, där anmälan om brott eller lämnande av tips kan göras digitalt. Enligt Polismyndighetens regleringsbrev för 2025 ska myndigheten redovisa vilka åtgärder som har vidtagits för att förbättra service och tillgänglighet för medborgarna.

Regeringens satsningar på en fortsatt polistillväxt förväntas ge fler uniformerade poliser i yttre tjänst. Tillsammans med en tydlig styrning mot den lokala nivån väntas Polismyndigheten fortsätta öka sin närvaro i hela landet, även på landsbygden. Regeringen fortsätter med den styrningen av myndigheten.

Anf. 2 LARS ISACSSON (S):

Herr talman! Jag tackar justitieminister Gunnar Strömmer för svaret. Jag tycker att det i mångt och mycket är ett bra svar.

Kriminaliteten är ett gift som förpestar samhället. Det är inte rimligt att det i 60 procent av Sveriges kommuner finns fler anställda på Systembolaget än det finns poliser. Skjutningar och sprängningar, som vi alltför ofta kan läsa om, är inte längre bara ett storstadsfenomen. Kriminalitet som inbrott, stöld, droger, bedrägerier och våld i hemmet, andra exempel på sådant som gör att människor känner sig otrygga, finns i varje kommun.

Det är dags att återupprätta tryggheten och brottsbekämpningen i hela landet. Sverige står inför stora utmaningar vad gäller trygghet och säkerhet, inte minst på landsbygden. Det här är en verklighet som blir smärtsamt tydlig när man lyssnar på invånarna i till exempel Dalarna.

Jag ska ta ett konkret exempel. I Malung tog det två timmar innan polis kunde ingripa efter ett akut larm om en person som orsakade kaos och fara för liv i centrala Malung. Lokalpolisområdeschefen fick frågan i Falu-Kuriren hur det kunde ta två timmar vid ett akut larm. Han svarade med ett klarspråk som är skönt att höra: Det är gigantiska avstånd.

Det här är en oacceptabel situation som understryker de strukturella problem vi möter när det gäller polisiär närvaro i hela landet. En bemannad polisstation är inte bara en fysisk plats utan också en symbol för trygghet och för staten. En ständig närvaro av polisen i en kommun ökar den allmänna tryggheten och kan förbättra invånarnas livskvalitet. Det finns också ett tydligt jämställdhetsperspektiv vad gäller kvinnors trygghet utifrån de reella hot som finns mot kvinnors liv och hälsa i nära relationer.

Justitieministern beskriver i sitt svar åtgärder som regeringen har vidtagit och riktningen framåt. Jag uppskattar ambitionen att öka den lokala närvaron och förbättra styrningen mot lokalpolisområden. Men verkligheten som invånarna i Dalarna och stora delar av övriga Sverige beskriver är en annan. De senaste månaderna har tre poliskontor stängts ned för allmänheten i Dalarna: i Leksand, Orsa och Rättvik. Det visar att vi fortfarande har stora problem med statens närvaro på landsbygden.

Människor känner sig svikna. Som Gunnar i Rättvik sa till Dala-Demokraten: De flyttar ju bort allting här nu – det känns som att staten har glömt oss.

Vi vet att brottsligheten tenderar att flytta till platser där polisen är frånvarande. Det är allvarligt för både tryggheten och förtroendet för rättsstatens institutioner.

Herr talman! Jag vill fråga justitieministern hur han konkret kan säkerställa att invånarna i hela landet, även på landsbygden, kan se och känna av de satsningar han beskriver. Vad tänker han om beslutet att stänga poliskontoren i Dalarna?

Anf. 3 MATTIAS VEPSÄ (S):

Herr talman! Tack, ministern, för att du kommer till kammaren och tar den här viktiga debatten om hur hela landet ska kunna få en polisiär närvaro!

Jag tänkte först anlägga ett lite mer snävt Stockholmsperspektiv. Men jag vill också i kammaren och för dem som tittar visa på att en politik för Stockholm i det här fallet också kan vara en politik för hela landet.

I den politiska verklighet som vi lever och verkar i har vi sedan makt-skiftet för två år sedan sett en oerhört Stockholmsfientlig regering. Det är en regering som har gjort det till en sak att låta kommuner och regioner stå för den största smällen när det kommer till att bekämpa inflationen och reda ut den ekonomiska situation vi befinner oss i. Samtidigt som kommuner får spara på socialtjänst och skola skjuts insatser för arbetslöshet över på kommunerna utan att staten tar kostnaderna. Vi ser hur bostadssektorn har kraschat.

Regeringen och Sverigedemokraterna har ägnat all kraft åt att särskilt skydda höginkomsttagarna i vårt land. De har gått igenom inflationstiden med ganska intakta plånböcker och har fått stora skattelättnader och andra insatser som har hjälpt just den gruppen. Man kan ställa sig frågan huruvida den prioriteringen har varit korrekt.

Det påverkar också arbetet med vår tids kanske största fråga som vi hanterar i justitieutskottet. Det handlar om att knäcka den grova organiserade brottsligheten, att skapa trygghet på gator och torg och att knäcka gängbrottsligheten. Detta hör ihop. Det hör samman med att skapa ett starkt, tryggt samhälle, och då måste hela städerna fungera.

Det går inte att föra en politik som gynnar vissa grupper. Vi måste se till att skolan fungerar, att vi skyddar socialtjänsten från varsel och uppsägningar och att vi för en bostadspolitik som lagar våra bostadsområden där människor kan hitta en billig och bra bostad och känna en stolthet för sitt bostadsområde. Då klarar man tillsammans med en utbyggd polis och en utbyggd repressiv rättskedja med hårdare tag att bekämpa gäng.

Jag återvänder till frågan om Stockholm. Jag har fört en diskussion med justitieministern i kammaren under de här två åren. Nu har vi kommit halvvägs. Jag kan acceptera argumentationen för snart två år sedan när jag ställde frågan första gången. Vad avser regeringen att göra för att lösa polissituationen i Stockholm? Sedan polisutbyggnaden och tillväxten har vi sett att vi fortfarande saknar i snitt tusen poliser om man jämför med övriga polisregioner.

Svaret har varit mixat mellan att det minsann inte är regeringens ansvar utan tidigare regeringars ansvar och att Socialdemokraterna i Stockholms stadshus borde sköta det hela bättre genom att anställa ordningsvakter. Man kan ställa sig frågan varför regeringen konsekvent gör arbetet för kommunerna så svårt när det kommer till att sköta en god ekonomisk politik.

Lägg då till att vi står inför och har stora utmaningar i Stockholm med särskilt eftersatta bostadsområden, med hög kriminalitet och särskilda händelser som också dränerar. Här kommer perspektivet in att det gör att många poliser tvingas till korta jobb och insatser i Stockholmsregionen och får lämna de tjänster de har runt om i landet.

Frågan kvarstår: När kommer regeringen att föra en Stockholmspositiv politik och lösa polissituationen? Jag håller med ministern om att det är fokus på lokal närvaro. Men när kommer regeringen i regleringsbrevet att peka ut att vi behöver de tusen poliser som Stockholm ligger back?

Anf. 4 Justitieminister GUNNAR STRÖMMER (M):

Herr talman! Först vill jag rikta ett tack till Lars Isacsson för möjligheten att få diskutera de här viktiga frågorna i dag, som kanske delvis kapas av en skattepolitisk Stockholmsdebatt. Vi ska se om jag kan sortera ut frågorna.

Jag tänker börja med att fokusera på det jag tycker är viktigt i Lars Isacssons fråga. Hur säkerställer vi en substantiell polisiär närvaro i hela landet? Den är helt fundamental.

Nu investerar vi otroligt mycket i svensk polis. Vi gör rekordstora satsningar över lång tid, och en del satsningar innebär en rekordstor tillväxt. Hela legitimiteten i den investeringen är att medborgarna i sin vardag verkligen upplever att tryggheten ökar. Det gäller alldeles oavsett om de bor på Södermalm, i Farsta, i Malung eller i Örnköldsvik.

Därför är det väldigt viktigt för oss när vi gör investeringen att på en rad olika sätt säkerställa en fortsatt tillväxt. Det gör vi genom att investera både i polisen och i polisernas villkor inklusive villkoren för aspiranter. Där möjliggjorde vi den första löneökningen för aspiranter sedan 2002.

Det är egentligen en ganska hisnande tanke att deras villkor inte har förbättrats på en så oerhört lång tid.

Vi kombinerar det också med en mycket tydlig styrning till polisen på alla sätt och vis i budget, i regleringsbrev och i myndighetsdialog. Vi följer väldigt löpande upp att den tillväxten ska ske lokalt. Polisen har under det gångna året med olika interna styrmedel redan säkerställt att en stor del av nettotillväxten hamnar ute lokalt. Då menar vi synlig informerad polis.

Det andra jag vill tydliggöra är den stora resa som polisen gjort när det gäller gängbrottsligheten. Skjutningarna har gått ned med 30 procent sedan 2022, och brottsuppleringen har när det gäller dödsjutningar gått upp till över 70 procent. Det är en magnifik utveckling på ett par år.

Samma resa måste göras med den brottslighet som drabbar medborgarna i vardagen. Där har vi dessvärre ärvt ett läge där brottsuppleringen är förfärligt låg i väldigt många fall. Självklart måste polisen komma på akuta larm. Men polisen måste också trovärdiggöra att den kan reda ut brottslighet som stöld, snatterier, misshandel och rån.

Det är sådant som drabbar medborgarna i vardagen. Det gäller för den delen också annan brottslighet, som mäns våld mot kvinnor och annat. Allt detta måste ske genom den synliga lokala närvaron men också den lokala närvaron på insidan så att kvalificerade utredningsresurser finns lokalt.

Jag tänker inte lägga mig i hur polisregioner bestämmer sig för att organisera sin verksamhet lokalt. Jag har inget som helst problem att instämma i upplevelsen som Lars Isacson förmedlar. För medborgarna är ett lokalt öppet poliskontor en stark symbol för ett närvarande rättsväsen och en närvarande stat. Det är en fråga som jag gärna följer upp utan att för den skull lägga mig i exakt hur polisen väljer att organisera sin verksamhet.

Jag ska avslutningsvis säga någonting om Stockholm, eftersom det också kom upp. Väldigt många stockholmare får sänkt skatt med regeringens politik. Det tror jag att de uppskattar väldigt mycket. Möjligtvis känner de sig lite snuvade på konfekten eftersom de skattesänkningarna raderas ut av de skattehöjningar som Socialdemokraterna i god ordning levererar i Stockholm.

Självklart kan inte ordningsvakter ersätta polis. Jag har aldrig krävt att Stockholm ska anställa många nya ordningsvakter. Möjligtvis hade situationen varit lite bättre om man inte hade avskedat allihop. Jag ska verkligen säkerställa att tillväxten av den lokala polisiära närvaron också ska ske i Stockholm. Det har stockholmare rätt att förvänta sig av staten.

Anf. 5 LARS ISACSSON (S):

Herr talman! Tack till justitieministern för svaret.

Jag håller med justitieministern när han säger att legitimiteten i polis-satsningen, som vi är överens om, hänger på att medborgarna märker av den runt om i landet. Jag kan förstå att justitieministern säger att han inte vill lägga sig i. Jag kan också tycka att det är en viss frustration i det. Jag tror att vi behöver mer av statlig styrning, mer av att regeringen pekar på vad man vill och mer av styrning av organisationen.

Jag var med under polisomorganisationen 2014–2015. Intentionerna var bra. Det skulle också komma ut mer till lokalpolisområdena. Kommunrådsordföranden hade en viss skepsis när man slog ihop kommunerna till ett större polisområde. Inte blev det fler poliser ute. Riksrevisionen och

Brå har sett att man har missat att få ut poliser längst ut och att man växer mer på centrala poster.

Det är tydligt att de goda intentionerna inte räcker om resultaten inte blir synliga för medborgarna. Jag vill lyfta fram ett till lokalt exempel. I västra och norra Dalarna ser vi ofta en ensam polispatrull på en yta som motsvarar Skåne.

Det är inte bara en fråga om trygghet utan också om arbetsmiljö för polisen. Hur ska man kunna hantera de akuta insatserna och samtidigt arbeta brottsförebyggande? Tänk er exempelvis en polispatrull i Mora en lördag som blir beordrad att bistå Mora lasarett med skjuts av en akut sjuk patient till akutpsykiatri i Säter. Det är 13 mil enkel resa. Väl framme i Säter kommer ett prio 1-larm. Det finns inga andra bilar, så patrullen måste åka med blåljus de 13 milen tillbaka till Mora från Säter.

Hur blir ett samhälle tryggt på det viset? Hur ska man få någon att vilja jobba som polis med den arbetsmiljön? Och hur får man en vård som fungerar? Ett samhälle är aldrig starkare än dess svagaste länk, och statens närvaro i de här områdena är redan svag.

När lokala poliskontor stängs blir budskapet tydligt: Staten backar undan. För invånarna innebär det längre resor för att få hjälp och en ökad känsla av att vara bortglömd. Den här känslan av att vara lämnad utanför finns både i städer och på landsbygd, i förort och i bruksort.

Herr talman! Justitieministern pekar på de ökade resurserna till polisutbildningen och till Polismyndigheten. Det är välkommet, men vi kan inte vänta i flera år på att resurserna ska ge effekt. Vad tänker regeringen göra här och nu för att säkerställa att lokalpolisområdena inte försvagas ytterligare? Vad gör man för att fler poliser i yttre tjänst också ska betyda fler poliser i landsbygdskommuner som Leksand, Rättvik och Orsa?

Anf. 6 MATTIAS VEPSÅ (S):

Herr talman! Tack, justitieministern, för svaret! Jag tycker att det understryker min tes att vi har en regering som inte ser behovet av att lösa stockholmarnas problem. Det skulle ju i sin tur också kunna vara en del av lösningen på det som Lars Isacsson har lyft i sin interpellation: en polisenärvaro och en trygghet i hela landet. Det här hör ihop.

Jag ställer en enkel fråga: När kan vi få se insatser för att de tusen poliser som saknas i Stockholmsregionen ska komma på plats?

Det är också intressant att se hur regeringen försöker svartmåla huvudstaden. Om Moderaterna hade fått möjlighet att styra både i Stockholms stadshus och på regeringsnivå hade vi sett drakoniska nedskärningar i skolan, i socialtjänsten och i fritidsverksamheterna. Frågan är hur det hade ökat tryggheten runt om i den stad där jag och mina vänner bor och där våra väljare bor.

Det påstås att vi har avskedat varenda ordningsvakt och trygghetsvakt. Det stämmer inte heller. Däremot har det förts ned pengar till Stockholms stadsdelar för att de ska kunna jobba på det sätt som man själv finner bäst på lokal nivå. Det kan vara trygghetsvårdar, säkerhetsvakter, trygghetskameror, fler socialsekreterare eller fältarbetare och insatser för att bryta nyrekrytering tidigare ned i åldrarna. Det är sådant som gör att vi kan öka tryggheten.

Det senaste är att vi efter kort tid i Stockholm ser hur tryggheten går upp och hur utsattheten för våld går ned. Vi ser hur drogsценerna stängs.

Prot. 2024/25:58
17 januari

Svar på
interpellationer

Det som skulle vara bra vore att vi krokade arm och att regeringen gav alla kommuner i Sverige – även den stora kommunen – en chans att minska rekryteringen till gängen och våldet och få bort drogerna från gatorna genom att inse att det behövs fler poliser i Stockholm. Med det önskar jag mer aktion och mer snabbhet än vi har sett så här långt under mandatperioden.

Anf. 7 Justitieminister GUNNAR STRÖMMER (M):

Herr talman! Låt oss börja med Stockholm och sedan röra oss ut i landet.

Jag håller med om att det sker väldigt stora framsteg när det gäller tryggheten i Stockholm. Stockholm och andra storstäder har varit hårt drabbade, inte minst av gängkriminalitetens våld. Glädjande nog ser vi sedan 2022 att dödsskjutningarna minskar, vilket har en otroligt stor betydelse sett till våldsutsattheten för medborgarna i Stockholm. Vi ser också hur brottsuppleringen ökar.

De vistelseförbud som regeringen drev igenom i februari förra året har mycket riktigt inneburit en otroligt stor förändring också för stockholmarna. Jag har själv varit på många platser runt om i landet, inklusive Rågsved, som inte ligger så långt ifrån där jag själv bor. Rågsved har varit en öppen drogscen, dominerad av kriminella, under oerhört många år. Genom de nya verktyg som regeringen har drivit igenom i form av preventiva vistelseförbud har drogscenen stängts ned. De farliga elementen är borta, och medborgarna kommer fram. Föräldrar kan skicka sina barn till skolan utan att behöva vara rädda för drogförsäljning. Företagare vågar till och med ha öppet under kvällstid.

Så ja, det är en fantastisk förändring – och den beror i väldigt hög grad på reformer som den här regeringen har satt på plats och ett fantastiskt arbete av duktiga poliser i Stockholm. Och de ska få fler kollegor. När vi nu genom regeringens styrning säkerställer att nettotillväxten i polisen ska ske lokalt omfattar det i högsta grad Stockholm.

Jag tar fullt ansvar för de två år som jag har varit justitieminister. Jag konstaterar bara att det från polisreformen 2015 fram till 2022, när vi tog över, inte skedde någon tillväxt av poliser i Stockholm. Det kan inte gärna den här regeringen lastas för. Nu håller vi på att styra om allt detta, och stockholmarna ska verkligen kunna påräkna att tillväxten äntligen kommer till dem. Vi ser goda möjligheter att det också blir på det sättet.

Jag ägnar mig inte åt någon svartmålning över huvud taget; jag bara återger fakta. Det var Mattias Vepsä som påstod att jag sa att låg polisnärvaro skulle kompenseras med att man anställer fler ordningsvakter. Jag bara svarade att det är en realitet att man i Stockholm efter maktskiftet har avvecklat två av tre ordningsvakter. Det är inte svartmålning, utan det är bara ett återgivande av fakta.

Jag tror att detta totalt sett är dåligt för trygghetsarbetet. Det gäller också det viktiga trygghetsarbete som ska utföras på fältet av socialsekreterare, fältarbetare och andra som får en större trygghet i vardagen. Medarbetare i Stockholm har också vittnat om att frånvaron av ordningsvakter minskar möjligheten för annat viktigt arbete på fältet, till exempel socialt och brottspreventivt arbete.

Nåväl, detta är på inget vis ett sätt att säga att polisen ska lämpa över sina uppgifter på andra, utan tvärtom. Polistillväxten måste nu äntligen

komma även stockholmarna till del. Detta håller vi nu på att säkerställa både från regeringens sida och i Polismyndigheten.

Sedan kommer vi till landet i övrigt. Jag vill bara understryka att jag instämmer helt i den beskrivning som Lars Isacsson gör. Jag tror att legitimiteten i den här satsningen och skattebetalarnas villighet att långsiktigt investera på det här sättet i polisen bygger på att man ser en lokalt närvarande polis oavsett var man bor.

Var och en förstår dock att avstånden kommer att vara längre i Västerbottens inland och i västra Dalarna än de är inne i en tätort. De geografiska skillnaderna kan vi aldrig kompensera för fullt ut. Men det är naturligtvis aldrig acceptabelt att det ska ta flera timmar att få fram en polisresurs på ett akutlarm.

Jag vill därför bara säga att det regeringen nu gör på kort sikt – den sista frågan Lars Isacsson hade – är att med vår styrning mot polisen säkerställa att den nettotillväxt som nu kommer ut kommer till våra lokalpolisområden fullt ut och inte fastnar på midjan eller toppen i organisationen.

Anf. 8 LARS ISACSSON (S):

Herr talman! Tack till statsrådet för svaret och debatten!

Polisnärvaro i hela landet är inte en fråga om stad mot land utan om stad *och* land. När det gäller fler lokalpoliser överallt är det klart att hela Sverige mår bra av att öppna drogsccener slås ut och att det finns nätpoliser närvarande.

Justitieministern talade om Västerbottens inland. Jag har varit på studiebesök i Lycksele och polisområde Södra Lappland. Man tycker att det är stora avstånd i Dalarna, men där är det mycket längre avstånd – 43 mil till norska gränsen! Det är klart det påverkar dem om 11 procent av personalen ständigt är i Stockholm på särskilda händelser. Vi behöver mer poliser ut.

Vi har nu haft en viktig diskussion om polisiär närvaro och statens ansvar för tryggheten i hela landet. Jag vill tacka ministern för att han tydliggör regeringens ambitioner och satsningar. Men som jag tidigare har sagt är ambitioner inte tillräckliga om de inte översätts till konkreta och synliga resultat för medborgarna.

Det är som sagt inte rimligt att det i 60 procent av Sveriges kommuner finns fler anställda på Systembolaget än det finns poliser. En ökad polisnärvaro är nödvändig för att polisen ska vara en del av samhället, identifiera problemområden och arbeta proaktivt för att förhindra brott. Genom att polisen finns närvarande är det möjligt att förebygga, förhindra och klara upp brott i högre grad än i dag. En dygnetrunttillgänglig närvarande polis i alla Sveriges 290 kommuner ökar dessutom förtroendet för rättssystemet.

Herr talman! Jag vill tacka justitieministern för debatten, och jag hoppas att statsrådet tar med sig denna diskussion och ser till att de åtgärder han har beskrivit faktiskt når ut i hela landet. Sverige behöver en polisiär närvaro som gör skillnad i varje kommun och för varje medborgare, oavsett var de bor.

Anf. 9 Justitieminister GUNNAR STRÖMMER (M):

Herr talman! Jag tackar Lars Isacsson för möjligheten att få diskutera dessa viktiga frågor. Tack också till Mattias Vepsä för möjligheten att diskutera dem ur ett Stockholmsperspektiv!

Prot. 2024/25:58
17 januari

Svar på
interpellationer

Låt mig först vara väldigt konkret och bara nämna just de särskilda händelserna i framför allt, men inte bara, större städer. Det är helt riktigt att de har inneburit en förflyttning av polisiära resurser från landsort till storstad, lite förenklat. Det är inte alltid flödena går på det sättet, men man kan ändå säga att det över tid har haft en påverkan på den lokala polisiära närvaron ute i landet.

Nu har polisens ledning gett besked om att man har för avsikt att föra tillbaka den delen av verksamheten till den ordinarie verksamheten. Det kommer också att påverka de poliser som lånas ut under långa perioder. Det är väl det som är problemet: I en akut särskild händelse kan man behöva flytta om resurser. Den flexibiliteten är en stor styrka, men om det blir en permanent ordning blir det inte riktigt som det var tänkt. Tanken är att man nu under året ska avveckla detta och återgå till en normal ordning.

Det betyder också att den polisiära närvaron i exempelvis Stockholm måste lösas på andra sätt. Det understryker vikten av de frågor som var uppe i utbytet med Mattias Vepsä: Det måste också säkerställas att detta inte får orimliga konsekvenser utan att den lokala polisiära närvaron tvärtom kan öka på andra sätt också i storstad.

För egen del kommer jag ursprungligen från Örnsköldsvik och följer denna fråga mycket noggrant i min kontakt med polisen i Örnsköldsvik och också genom Örnsköldsviks Allehandas löpande bevakning av hur polistillväxten utvecklas i Örnsköldsvik. Där ser glädjande nog prognoserna mycket positiva ut. Det kommer nya poliser hela tiden. Men jag ska också säkerställa att mitt lokala perspektiv inte begränsar sig till min egen hemstad utan att vi också ska ha en utblick över västra Dalarna, Västerbottens inland och alla andra delar av landet.

Interpellationsdebatten var härmed avslutad.

§ 7 Svar på interpellation 2024/25:276 om framtiden för Ekobrottsmyndigheten

Anf. 10 Justitieminister GUNNAR STRÖMMER (M):

Herr talman! Lars Isacson har frågat mig om jag kan lugna Ekobrottsmyndighetens medarbetare med att slå fast att utredningen om en översyn av den myndigheten syftar till att utveckla den viktiga verksamheten i kampen mot den grova organiserade brottsligheten och inte att avveckla den.

Regeringen har gjort till en av sina allra viktigaste uppgifter att trycka tillbaka den organiserade brottsligheten och återupprätta tryggheten i Sverige. Det handlar om tre delar: att slå mot det grova våldet, att strypa den kriminella ekonomin och att bryta rekryteringen av barn och unga till gängen.

Vi vet att det bakom det grova våldet döljer sig en mycket omfattande kriminell ekonomi. Enligt polisen har den växt under många år, till en omfattning som i dag uppgår till svindlande 100–150 miljarder kronor varje år.

Vi vet också att ekonomisk vinning är en av de allra viktigaste drivkrafterna för organiserad brottslighet. Genom att slå just mot möjligheterna att berika sig ekonomiskt på kriminalitet kan vi som samhälle göra

kriminella karriärer mindre lockande och också motverka att brottsvinster används för att bygga upp ännu starkare och mer välorganiserade kriminella verksamheter.

Ekobrottsmyndighetens uppdrag är tydligt: att bekämpa den ekonomiska brottsligheten och att begränsa vinsterna från brottslig verksamhet. Myndighetens arbete omfattar brottsförebyggande arbete, underrättelseverksamhet samt utredning och lagföring. Ekobrottsmyndigheten har genom sin expertkunskap en central roll i det gemensamma arbete myndigheter emellan som sker mot just organiserad brottslighet.

Sedan den senaste översynen gjordes av Ekobrottsmyndighetens verksamhet har det skett stora förändringar när det gäller samhällets utmaningar att hålla jämna steg med den organiserade ekonomiska brottsligheten. Det har blivit övertydligt att den kriminella ekonomin är avgörande för brottslighetens överlevnad. Dessutom har verksamheten granskats. Riksrevisionen har granskat den och kommit fram till att det finns möjligheter att effektivisera arbetet mot den ekonomiska brottsligheten, till exempel genom andra organisatoriska lösningar. Det är synpunkter som riksdagen också har ställt sig bakom.

Detta är bakgrunden till det utredningsuppdrag som vi diskuterar i dag. Regeringen har gett en utredare i uppdrag att förutsättningslöst analysera och utvärdera Ekobrottsmyndighetens uppdrag och konstruktion. Syftet med utredningen är att förbättra och effektivisera arbetet mot den ekonomiska brottsligheten. Regeringen har inte låst utredaren till någon särskild slutsats. Det är alltså utredarens uppgift att självständigt ta ställning till hur arbetet mot ekonomisk brottslighet kan bedrivas på bästa sätt.

När utredningen har redovisat sina slutsatser och remissinstanserna så småningom har sagt sitt kommer regeringen att ta ställning till om utredningens förslag, vilka de nu blir, bör genomföras och i så fall på vilket sätt.

För mig är utgångspunkten att om vi ska lyckas med att trycka tillbaka den organiserade brottsligheten måste vi strypa den kriminella ekonomin. I det arbetet har vi varken råd att sänka ambitionsnivån eller att slå av på takten. Inriktningen är på det viset glasklar: Det är full fart framåt som gäller i arbetet mot den kriminella ekonomin.

Anf. 11 LARS ISACSSON (S):

Herr talman! Jag tackar justitieminister Gunnar Strömmer för svaret.

Jag håller helt med om prioriteringen att strypa den kriminella ekonomin. Det är också därför jag har ställt den här interpellationen. Jag vill lyfta fram den oro och de utmaningar som Ekobrottsmyndigheten och dess medarbetare står inför i ljuset av de medieuppgifter som cirkulerar om en möjlig nedläggning. Det är knappast förvånande att 670 medarbetare på Ekobrottsmyndigheten känner en djup oro när sådana signaler sprids, oavsett hur ”förutsättningslös” utredningen må vara.

Vi vet att den ekonomiska brottsligheten utgör ett fundament för den organiserade kriminaliteten. Den omsätter, som ministern nämnde, upp till 150 miljarder per år. Näringsutskottet hade före jul en öppen hearing om kriminell ekonomi där bland annat Noa, Ekobrottsmyndigheten och Svenskt Näringsliv var med. Även då nämndes siffran 150 miljarder av både akademi och myndigheter. Svenskt Näringsliv lyfte också upp att man till det ska lägga 100 miljarder i kostnader och minskade vinster för

det svenska näringslivet. Kanske är det alltså till och med ännu mer pengar som försvinner.

Det handlar inte bara om pengar utan också om makt, samhällspåverkan och en urholkning av vår välfärd. Om regeringen är så fast besluten att slå tillbaka den grova kriminaliteten undrar jag varför inte signalerna till Ekobrottsmyndigheten är klarare. Justitieministern lyfte fram vikten av att effektivisera arbetet mot ekonomisk brottslighet. Men att lämna frågan om Ekobrottsmyndighetens framtid i limbo, nu också med förlängd utredningstid, riskerar att demoralisera dem som redan arbetar på myndigheten. Vi har sett att medarbetare börjar söka sig bort, vilket riskerar att leda till ett kompetenstapp vi inte har råd med. Vi riskerar också att tappa fart.

Herr talman! Min fråga till ministern är: Kan regeringen, utöver att avvakta utredningen, tydligt deklarerat att Ekobrottsmyndigheten inte bara behövs utan ska utvecklas?

Anf. 12 Justitieminister GUNNAR STRÖMMER (M):

Herr talman! Jag tackar Lars Isacson för möjligheten att få diskutera också denna väldigt viktiga fråga i dag.

Låt mig först säga att de 670 medarbetarna på Ekobrottsmyndigheten gör ett utomordentligt gott arbete. De är hängivna och arbetar på daglig basis med en av vårt samhälles allra mest kritiska och angelägna uppgifter, nämligen att strypa den kriminella ekonomin. De gör det på ett innovativt och ofta väldigt effektivt sätt.

Ett uttryck för den betydelse arbetet har är att regeringen nu har utsett en ny generaldirektör för myndigheten som har en utomordentlig förmåga och kraft att leda myndigheten framåt i en tid med ett stort omvärldstryck beroende på hur den ekonomiska brottsligheten har utvecklats, och också i ett skede där myndigheten mycket riktigt är föremål för en utredning som handlar om hur kampen mot den ekonomiska brottsligheten kan utvecklas och stärkas.

Jag har förståelse för att ett sådant grepp kan skapa oro. Men jag vill vara tydlig med att utredningsuppdraget inte har getts i ett vakuum, utan det gav vi i ljuset av att Riksrevisionen genomförde en ordentlig granskning och gav långtgående rekommendationer om vilka frågor som behöver utredas grundligt för att stärka arbetet mot den ekonomiska brottsligheten. Det är slutsatser som riksdagen också har ställt sig bakom.

Det framgår tydligt i direktiven till utredningen att den är förutsättningslös i så måtto att vi inte i förväg vill binda en kvalificerad utredare att dra vissa slutsatser avseende hur arbetet ska utformas när vi blickar framåt. I uppdraget ingår tydligt att lämna förslag på organisatoriska förändringar också i ett perspektiv där Ekobrottsmyndigheten finns kvar men där arbetsfördelningen och processer mellan dem och andra myndigheter kan behöva förändras på olika sätt.

Jag landar i att greppet är nödvändigt. Det är nödvändigt därför att verkligheten kräver det av oss, givet hur den ekonomiska brottsligheten har utvecklat sig. Omsättningen på 100–150 miljarder är svindlande. Vi kan inte låta någon del av vår brottsbekämpning förbli fredad från förändring och utveckling, och det gäller inte minst på det här området. Under det att en sådan process pågår förstår jag att det kan uppstå frågetecken om vari detta kommer att landa.

Jag vill understryka att hela ansatsen är den att det pågår ett mycket viktigt arbete i Ekobrottsmyndigheten. Syftet är att utveckla och stärka arbetet mot den ekonomiska brottsligheten. De viktiga frågor som har fångats av Riksrevisionen, som riksdagen har ställt sig bakom, finns alltså med i utredningsuppdraget. Men jag tänker inte, och kan inte, föregripa utredarens arbete och de slutsatser som kommer att levereras några månader senare än planerat, framåt senvåren eller möjligtvis försommaren. Det är en extra tid vi gav just för att utredaren ska kunna gå till botten med alla de viktiga frågorna och ge oss ett bra underlag när vi sedan blickar framåt.

Anf. 13 LARS ISACSSON (S):

Herr talman! Jag tackar justitieministern för svaret.

Jag vill också klargöra att jag och Socialdemokraterna absolut inte har något emot att myndigheter utvecklas och att man följer Riksrevisionens rekommendationer och ser över hur man kan bli mer effektiv. Även direktiven kan vara förutsättningslösa.

Men det jag lyfter upp i dag är de medieuppgifter som har kommit ut om nedläggning, och det är ett betydligt längre steg om det skulle bli ett faktum. De har redan nu påverkat arbetsmiljön med kompetenstapp, och det är därför jag har lyft upp frågan.

Historiskt har vi sett att exempelvis Al Capone i USA fälldes av Eliot Ness som jobbade på finansdepartementet – inte polisen. Vilka är det som italienska maffian fruktar? Jo, det är Guardia di Finanza. En effektiv bekämpning av ekonomisk brottslighet är oerhört viktig.

Det är positivt att regeringen har en klar inriktning i kampen mot den organiserade brottsligheten. Men det som är klart för regeringen kanske inte är lika tydligt för Ekobrottsmyndighetens medarbetare eller för allmänheten.

Jag tycker att regeringen har visat handlingskraft i frågor som gäller skjutningar och narkotika, men när det kommer till den ekonomiska brottsligheten, det som verkligen finansierar och möjliggör gängens verksamhet, saknar jag samma beslutsamhet. Samtidigt som vi väntar tappar Ekobrottsmyndigheten medarbetare och därmed förmåga att agera.

Vi vet att ekonomisk brottslighet undergräver vårt samhälle i form av skattefusk, fusk med välfärdssystem och annan ekonomisk brottslighet. Det innebär att resurser som skulle ha gått till skolor, sjukvård och infrastruktur i stället hamnar i fickorna på kriminella. Ryktena i medierna att överväga en nedläggning av en av de viktigaste aktörerna i kampen är inte bara farliga utan skickar också fel signaler.

Herr talman! Jag ställer därför följande fråga till justitieministern: Vad gör regeringen och statsrådet för att säkerställa att Ekobrottsmyndigheten inte dräneras på kompetens under tiden som utredningen pågår?

Anf. 14 Justitieminister GUNNAR STRÖMMER (M):

Herr talman! Jag vill understryka att någon signal om vad utredningen ska landa i inte har sänts från regeringen. Den diskussionen har uppstått på grund av uppgifter som medierna har rapporterat från själva utredningen.

Om man tittar på det uppdrag som utredningen har fått är det tydligt att alla komponenter för att utveckla dagens verksamhet med en bibehållen ekobrottsmyndighet finns där. Det följer av Riksrevisionens granskning

och de ståndpunkter som riksdagen har ställt sig bakom, samtidigt som det har varit viktigt för regeringen att i övrigt låta utredaren ha ett förutsättningslöst uppdrag för att säkerställa att alla viktiga aspekter av frågorna blir belysta på ett förutsättningslöst sätt. På så sätt kan vi få ta del av en kvalificerad utredares analys av hur vi på bästa sätt kan flytta fram positionerna mot den ekonomiska brottsligheten. Jag har förståelse för att ett sådant förutsättningslöst grepp kan skapa frågetecken och i någon mån oro hos medarbetare i den aktuella verksamheten. Det är samtidigt ofrånkomligt om man ska ge ett sådant uppdrag.

Nu kommer uppdraget att löpa på under våren och sedan redovisas. Sedan ska regeringen redogöra för vägen framåt.

Ett viktigt sätt för regeringen att i en tid av förändring säkerställa att myndigheten får bästa möjliga förutsättningar för att bedriva en effektiv verksamhet och utveckla den under gång är att säkerställa att myndigheten har en riktigt bra ledning. Jag är mycket glad för den rekrytering vi har lyckats göra med Rikard Jermsten, som är generaldirektör i Ekobrottsmyndigheten. Det är naturligtvis ett sätt att säkerställa att den viktiga verksamheten också i en tid av förändring kan bedrivas på ett effektivt och bra sätt för alla kvalificerade medarbetare i myndigheten.

Med gemensamma krafter ska vi säkerställa att vi på olika fronter kan flytta fram positionerna mot den ekonomiska brottsligheten. Vi gör för övrigt flera andra viktiga saker. Om jag ska lyfta fram en viktig förändring under det här året är det att det med Polismyndigheten som bas kommer att inrättas ett nytt finansiellt underrättelsecentrum. Syftet är att knyta ihop alla de myndigheter som har roller i kampen mot den ekonomiska brottsligheten också med till exempel aktörer i det privata näringslivet, det finansiella systemet och banker, för att få ett ökat systemtryck, samhällstryck, mot den ekonomiska brottsligheten.

Ett exempel på att det arbetssättet är löftesrikt är polisens uppgifter i förra veckan om att brottsvinsterna från telefonbedrägerier gick ned med 40 procent under förra året. Nya arbetssätt, nya verktyg och nya resurser och ett effektivt samspel med bankerna, där även regeringen har klivit in på ett lämpligt sätt och, som det numera heter, faciliterat ett samspel mellan myndigheter och bankerna, har lett till att bankerna har flyttat fram positionerna.

Låt mig nämna ytterligare en stor förändring, nämligen den nya lagstiftningen om så kallat självständigt förverkande som kom på plats i november förra året. Det gör att vi flyttar en stor del av kampen från brottmålsprocessen, som Lars Isacson var inne på, till den direkta fronten med brottsvinsterna. Där har vi mycket mer att ge, och där kommer mycket att hända framöver.

All in all är det otroligt viktigt att vi fortsätter kampen mot den ekonomiska brottsligheten och stryper den med samma kraft som vi bekämpar det grova våldet.

Anf. 15 LARS ISACSSON (S):

Herr talman! Tack, justitieministern, för även den här debatten!

Jag tänker på det justitieministern lyfter upp om ett förutsättningslöst grepp. Jag förstår det. Men jag tänker också att regeringen och regeringens företrädare ibland kommenterar eller tänker till om utredningar som ännu

inte är presenterade. Här kommer vi till exempel snart att prata om anstaltsplatser utomlands.

Jag tycker att det här med ett finansiellt underrättelsecentrum är jättebra. Det är en bra åtgärd. Till det tror jag att man kan lägga till fler saker, om jag får drista mig till att skicka med några tips. Det gäller tillståndsplikt för vissa vårdcentraler, vaccinationsmottagningar och HVB-hem. Jag tror också att det vore bra om det blev lättare att utfärda näringsförbud.

Man bör också se över hur många bank-id:n det är rimligt att en person behöver ha. Självständigt förverkande är också väldigt bra. Det är något som uppskattas mycket av Ekobrottsmyndigheten, där jag har förmånen att sitta i insynsrådet.

Herr talman! Jag ska drista mig till att tolka lite vad justitieministern säger. Jag håller med om att utnämningen av den nya generaldirektören, Rikard Jermsten, är väldigt bra. Det vore alltså att slänga bort kompetens om myndigheten skulle läggas ned. Att inte ge klara besked skapar osäkerhet och riskerar att urholka en myndighet som Sverige är beroende av.

Herr talman! Jag vill avsluta med ett medskick om att Ekobrottsmyndigheten behövs mer än någonsin. Vi behöver stärka och inte försvaga Sveriges förmåga att bekämpa ekonomisk brottslighet.

Anf. 16 Justitieminister GUNNAR STRÖMMER (M):

Herr talman! Jag vill än en gång tacka Lars Isacson för möjligheten att diskutera denna viktiga fråga om den ekonomiska brottsligheten i dag.

Mitt besked till Ekobrottsmyndighetens medarbetare är: Ni är sedda. Ni gör ett utomordentligt viktigt arbete. I dag är era arbetsuppgifter och ert uppdrag kanske viktigare än någonsin.

Man ska se ett utredningsgrepp kring verksamheten som ett uttryck för det. Det är en sådan angelägen uppgift att vi måste hitta sätt att utveckla, stärka och flytta fram positionerna i arbetet mot brottsligheten. Jag har förståelse för att det kan skapa ovisshet eller oro till dess att sådana processer har landat. Vi får leva med det en tid till. Men när utredningen har presenterat sina slutsatser och när vi har berett det under en tid kommer regeringen att ge tydliga besked om vägen framåt.

Jag noterar några av de tips eller rekommendationer som Lars Isacson skickar med. Det är jag mycket mottaglig för. En sak är nämligen säker: Om vi gör som vi hittills har gjort kommer det att gå som det hittills har gått. Det har dessvärre resulterat i en kriminell ekonomi som omsätter 100–150 miljarder.

Vi måste hitta sätt att fortsätta bryta mönster och hitta nya fronter och arbetssätt. För egen del tror jag att en stor del av lösningen på den utmaningen ligger utanför den traditionella brottsbekämpningen med tunga, svåra brottmålsprocesser och snarare i de direkta aktiviteterna rakt mot brottsvinsterna och den ekonomiska brottsligheten.

Låt oss återkomma till detta. För dagen säger jag tack för en viktig diskussion.

Interpellationsdebatten var härmed avslutad.

Prot. 2024/25:58
17 januari

Svar på
interpellationer

§ 8 Svar på interpellationerna 2024/25:277 och 287 om bristen på anstaltsplatser

Anf. 17 Justitieminister GUNNAR STRÖMMER (M):

Herr talman! Lars Isacson har frågat mig på vilket sätt jag och regeringen underlättar processen för att skapa fler anstaltsplatser i Sverige. Vidare har Lars Isacson frågat om de kommuner som har byggklar mark kommer att få ett erbjudande om att det etableras en ny eller utökad anstalt i deras kommun.

Pontus Andersson Garpvall har för sin del frågat mig hur jag kommer att agera för att kunna nå scenariot i Kriminalvårdens kapacitetsrapport om 27 000 anstalts- och häktesplatser 2033.

Låt mig börja med att konstatera att den ansträngda beläggningssituationen i anstalter och häkten i grund och botten beror på att utbyggnaden av Kriminalvården inleddes alldeles för sent. Det är inte något som myndigheten kan lastas för, utan det beror på felaktiga prioriteringar och uteblivna beslut från tidigare regeringar.

Samtidigt innebär den omläggning av rättspolitik som den här regeringen gör att fler personer kommer att sitta i fängelse och under längre tid. Det handlar om att skydda samhället från farliga kriminella och om att ge brottsoffer tydligare upprättelse.

Därför pågår ett intensivt arbete för att möta behovet av platser här och nu samtidigt som vi vill skapa goda förutsättningar för en fortsatt expansion på längre sikt. Regeringen ger väldigt stora ekonomiska tillskott till Kriminalvården för att lägga grunden för detta. Mellan åren 2023 och 2027 beräknas anslaget öka från 14,1 till 26 miljarder kronor. Det är en nödvändig förutsättning för Kriminalvårdens kraftiga expansion.

Myndigheten bygger nu ut befintliga lokaler, etablerar nya anläggningar och uppför tillfälliga byggnader för att öka kapaciteten. I syfte att använda lokaler på ett effektivare sätt och möta efterfrågan på fler platser har Kriminalvården även inrättat ett stort antal dubbelbeläggningsplatser. Att dela cell hör nu till vanligheterna för fängelsedömda.

Det är glädjande att det finns ett engagemang runt om i landets kommuner för denna viktiga expansion av Kriminalvården. Myndigheten ansvarar för sin lokalförsörjning. Det är myndigheten som fattar beslut om hur och var verksamheten ska utökas inom de ekonomiska ramar som ges av regeringen. Kriminalvården för en kontinuerlig dialog med möjliga hyresvärdar och markägare för att kunna avgöra var etableringar är bäst att genomföra.

Regeringen understöder dessa processer på olika sätt. Ett exempel är det nära samarbetet mellan Arbetsförmedlingen och Kriminalvården när det gäller kompetensförsörjningen. Det har till syfte att fler arbetssökande ska söka anställning hos och bli anställda i Kriminalvården. Det är ett arbete som har understötts av regeringen genom ett särskilt uppdrag.

Regeringen har också tillsatt en utredning som i höstas lämnade förslag på en rad åtgärder som ska bidra till en snabbare utbyggnad av häkten och anstalter, bland annat genom att förenkla och förbättra de regelverk som påverkar detta och genom att korta ledtiderna i plan- och byggprocessen. Förslagen har remitterats, och regeringen ska återkomma om vägen framåt även i de delarna.

När det gäller att öka kapaciteten finns det också behov av att undersöka nya vägar. Ett exempel på det är att regeringen har gett en utredare i uppdrag att utreda förutsättningarna för att hyra anstaltsplatser utomlands. Utredningen ska presentera resultatet av sitt arbete och sina förslag vid kommande månadsskifte, januari/februari.

Jag vill också gärna lyfta fram de förslag som regeringen har fått från den parlamentariskt sammansatta Trygghetsberedningen, som på vårt uppdrag har lämnat en rad genomarbetade förslag med syftet att säkerställa att verksamheten i Kriminalvården håller hög kvalitet i ett läge där myndigheten växer.

Det råder ingen tvekan om att Kriminalvården står inför stora utmaningar, men den har också väldigt stora möjligheter. Regeringen kommer att fortsätta arbetet med att ge myndigheten goda förutsättningar för att genomföra uppdraget och att växa utan att för den skull göra avkall på säkerhet eller innehåll i verksamheten.

Anf. 18 LARS ISACSSON (S):

Herr talman! Tack, justitieminister Gunnar Strömmer, för svaret!

Jag börjar med att kommentera justitieministerns svar och det här med ansvaret som ligger på de tidigare socialdemokratiska regeringarna. Det kom några kommentarer om de straffskärpningar som gjordes under de åtta åren. Vad de skulle leda till är ingen nyhet för regeringen.

Nu byggs det ut. Jag vet att justitieministern är medveten om att det innebär en lång process att ta fram detaljplaner, herr talman. Det arbetet startade alltså inte alldeles nyss, utan det har pågått.

Nu är vi också inne på det tredje året av mandatperioden. Under en mandatperiod kommer man till en punkt där det inte bara är de tidigare regeringarnas fel utan där det också beror på den egna politiken.

Vi står inför en mycket ansträngd situation i Sveriges kriminalvård – det är jag fullt medveten om – med överbeläggning i våra anstalter och häkten. Detta är ett växande problem som kräver omedelbara lösningar. Men regeringens förslag om att hyra fängelseplatser utomlands känns både dyrt, ineffektivt och orealistiskt.

Varför ska Sverige hyra kapacitet i andra länder när vi har möjlighet att bygga ut här hemma? Vid sidan av frågor som gäller säkerhet, behandling av personuppgifter, transporter, hälso- och sjukvård och kostnader är detta, tycker jag, särskilt anmärkningsvärt med tanke på den situation vi har i Sverige i dag. Vi har rekordhög arbetslöshet och en byggsektor i djup kris. Att i detta läge välja att placera svenska investeringar och arbetstillfällen utomlands är inte bara dålig kriminalvårdspolitik utan också dålig jobbpolitik och regionalpolitik.

I Kalmar finns exempelvis byggklar mark och färdig detaljplan för en betydligt större utbyggnad än vad som hittills har beslutats. Det finns liknande möjligheter i andra kommuner som Munkfors och Hagfors, som också har byggklar mark och intresse av att medverka i denna viktiga utbyggnad.

Regeringen framhåller att det är Kriminalvården som ansvarar för sina lokaler, men här finns en möjlighet att ta politiskt ansvar och styra myndigheten för att säkerställa en snabbare och mer effektiv expansion. Samtidigt kan vi skapa jobb i Sverige och bidra till lokal tillväxt.

Så, herr talman, min fråga till ministern är: Varför överväger regeringen att satsa på utländska lösningar när vi kan bygga ut här hemma, skapa arbetstillfällen och samtidigt lösa kompetensförsörjningen med regionala utbildningsinsatser?

Anf. 19 PONTUS ANDERSSON GARPVALL (SD):

Herr talman! Att lösa frågan om brist på anstaltsplatser är en viktig del av arbetet inom ramen för Tidöavtalet för att skapa ett tryggare Sverige. Fyra nya anstalter är på gång, våningssängar installeras i celler och modul-fängelser byggs på fängelsegårdar. Att fler ska få avtjäna sitt fängelsestraff i sitt hemland, att vi ska hyra fängelseplatser utomlands samt inte minst att fler ska utvisas efter avtjänat straff och att vi ska kunna ta medborgarskapet från grovt kriminella är också frågor inom Tidöavtalet som kommer att minska trycket på svensk kriminalvård.

Problemet med bristen på anstaltsplatser har varit känt under lång tid. I juni 2022, under Socialdemokraternas regeringstid, gick 2 600 personer fria i väntan på anstaltsplats. Situationen såg redan då alarmerande ut.

Efter att Sverigedemokraterna och regeringspartierna samma höst vunnit en majoritet av rösterna i riksdagsvalet tog Kriminalvården fram ett scenario för hur många anstaltsplatser som kommer att behövas i framtiden. De menar att straffskärpningarna och den omläggning av kriminalpolitiken som nu görs under Tidöavtalet kommer att leda till att Sverige 2033 behöver ha 27 000 anstalts- och häktesplatser – en ganska stor ökning från dagens cirka 10 000.

Samtidigt menar Kriminalvården och regeringen att det tar ungefär sju till åtta år att färdigställa en ny anstalt. Om Kriminalvården har rätt i sin prognos, att det behövs ungefär 17 000 nya platser om åtta till nio år, kommer dagens utbyggnadstakt inte att räcka om det tar så pass lång tid att färdigställa en anstalt. Jag och Sverigedemokraterna menar att det vore rimligt om spaden var i marken på betydligt fler platser än nu eller om det fanns andra planer för hur man på både kort och lång sikt ska kunna åtgärda bristen på anstaltsplatser.

Med anledning av detta ställer jag följande fråga till justitieministern: På vilka ytterligare sätt, vid sidan av det man redan gör, kommer regeringen att agera för att kunna hantera scenariot i Kriminalvårdens kapacitetsrapport, som visar att det kommer att behövas 27 000 anstalts- och häktesplatser 2033?

Anf. 20 Justitieminister GUNNAR STRÖMMER (M):

Herr talman! Tack, Lars Isacson, för möjligheten att diskutera även den här frågan denna morgon, och tack även för Pontus Andersson Garpvalls inlägg i denna viktiga debatt.

Låt mig börja med att säga att det är flera olika saker som driver behovet av att bygga ut kriminalvården. Det handlar först och främst om angelägna reformer av straffrätten. Längre straff och inte minst mer ingripande påföljder för allvarlig brottslighet kommer att innebära att fler personer kommer att sitta i fängelse under längre tid. Samhällsutvecklingen driver detta.

Till detta kommer den mycket positiva nyheten att brottsuppleringen har gått upp, från 15, 16, 17 eller 18 procent bakåt i tiden när det gäller den allvarligaste skjutvapenrelaterade brottsligheten till över 70 procent – naturligtvis en fantastisk framgång. Detta kommer också att öka trycket på

kriminalvården. Lyckas vi dessutom göra motsvarande resa när det gäller all annan brottslighet som drabbar medborgarna kommer trycket på kriminalvården att fortsätta öka.

Allt detta sammantaget gör att det är otroligt viktigt för oss att jobba långsiktigt med det här.

Det är klart att den huvudsakliga delen av tillväxten kommer att behöva ske här hemma. Jag har ingen som helst annan uppfattning än Lars Isacson när det gäller detta. Rätt använt innebär det också en stor möjlighet. Det är klart att vi ska bygga detta med en stark lokal och regional förankring. Alla de delar som tas upp – att ta vara på den byggklara mark som finns i nära samspel med kommunerna, att i hela samhället arbeta med hur vi kan bidra med kompetensförsörjning och hur utbildningsinsatser kan göras på olika sätt lokalt och regionalt för att åstadkomma detta – utgör så att säga huvudspåret för den tillväxt vi ser framför oss.

Lars Isacson nämnde ett antal kommuner. Jag överväger om regeringen kan bidra på något ytterligare sätt för att möjligtvis öka trycket i dessa processer framåt. Självklart ska ett lokalt engagemang som dessutom backas upp av trovärdig planering tas till vara på ett så bra sätt som det bara går.

Den förtätning av kriminalvården som nu sker är både nödvändig och full av nya möjligheter. Denna förtätning sker utan tvekan delvis av nöden, men den är också en del av ett utvecklingsarbete inom Kriminalvården som är väldigt positivt.

Jag vill peka på något som ligger nära detta, nämligen digitaliseringens möjligheter när det gäller att effektivisera verksamheten. Det är viktigt inte minst för att kunna hantera kompetensförsörjningsutmaningen på ett bra sätt även från det hållet.

När det sedan gäller detta med att hyra anstaltsplatser utomlands skulle jag vilja skicka med följande. Nej, det ska inte göras om det är dyrt, dåligt och farligt. Men jag vill uppmana till att avvakta lite grann med den bedömningen tills det, högst eventuellt, finns ett konkret underlag att ta ställning till. Jag vill understryka att lejonparten av expansionen av svensk kriminalvård kommer att behöva ske här hemma. Men jag tycker inte att vi är i ett läge där vi utan att ha ordentliga underlag kan unna oss lyxen att i förväg avfärda sådant som möjligtvis kan spela en viktig komplementär roll i den totala expansion som vi ser framför oss.

Anf. 21 LARS ISACSSON (S):

Herr talman! Tack till justitieministern för svaret! Jag delar uppfattningen att det handlar om en angelägen samhällsutveckling när det gäller brottsupplärning och vikten av skärpta straff, men det är såklart också rätt deppigt att fler blir frihetsberövade.

Jag har mer av en regionalpolitisk inriktning i denna debatt. Detta ger en möjlighet till väldigt bra arbetstillfällen runt om i landet vid en myndighet som har högt anseende och som under lång tid har jobbat väldigt bra med svensk kriminalvård – återfallsfrekvensen är låg tack vare Bättre ut, som man har jobbat med.

Herr talman! Justitieministern uppmanar till att avvakta utredningen och se vad den kommer fram till. Jag vet inte vad som är sant, men jag har medieuppgifter om att justitieministern var i Baltikum. Det var rubriker

Prot. 2024/25:58
17 januari

Svar på
interpellationer

om att han förhandlade om anstaltsplatser utomlands – detta var väl före jul.

Justitieministern hänvisar också till ett intensivt arbete med att öka kapaciteten i kriminalvården och till stora ekonomiska tillskott. Detta är förstås positivt. Men problemet kvarstår: Regeringen, eller om det är Kriminalvården, verkar inte ta till vara de möjligheter som redan finns.

Jag tror att det är som med kärnkraften. Ska vi bygga ut kärnkraften i Sverige bör vi börja där det redan finns kärnkraft och en folklig acceptans. Om det är svårt att få en folklig opinion för att bygga vindkraft i en kommun tror jag inte att det blir lättare att bygga kärnkraft. Man bör bygga där det redan finns. Jag tror att det är likadant med anstaltsplatser.

Statsrådet övervägde också vad regeringen mer kan göra. Jag tror att Kalmar är ett lysande exempel. Där finns en färdig detaljplan. Det finns en pågående utbyggnad som kommer att ge fler platser. Man skulle lätt kunna utöka det från 430 platser till 660, vilket detaljplanen medger, utan att behöva ändra detaljplanen. Kommunen är redo, och man säger från kommunen också att arbetskraft finns.

Även andra kommuner vittnar om sådant. Det finns redan i dag möjlighet att bygga ut där det redan finns anstalter.

Jag kommer tillbaka till detta att regeringen väljer att undersöka möjligheten att hyra platser utomlands. Det är svårt att förstå detta i ett läge där vi har rekordhög arbetslöshet och en byggsektor som skriker efter projekt.

Dessutom lyfter Kriminalvården fram kompetensförsörjning som en utmaning, särskilt utanför storstadsområdena. Vi hade Kriminalvården på besök i justitietskottet. På frågor om varför utbyggnaden går så långsamt sa man att det ofta handlar om att kommunalråd överskattar den lokala arbetsmarknaden.

Herr talman! Jag vill ställa en direkt fråga till justitieministern: Delar justitieministern synen att det är svårt att rekrytera till kriminalvården utanför storstäderna? Och om så är fallet, vilka konkreta åtgärder planerar regeringen för att lösa detta?

Anf. 22 PONTUS ANDERSSON GARPVALL (SD):

Herr talman! År 2015 nådde våldet i El Salvador sin kulmen med 6 656 mord. Siffran innebär ungefär 103 mord per 100 000 invånare – ungefär som det skulle ha skett över 10 000 mord om året i Sverige, över 1 000 i Stockholm eller över 150 i Helsingborg. Lyckligtvis har vi aldrig varit i närheten av dessa siffror i Sverige.

Anledning till att jag tar upp just El Salvador i den här debatten är att man där under förra året, bara sex år efter att Nayib Bukele vann valet i landet, har gått från att ha flest mord i världen till att ligga på ungefär samma nivåer som Sverige. Hur har då El Salvador gjort för att komma till rätta med den problematiken? Jo, sedan maktövertagandet har över 80 000 personer fängslats, samtliga med någon form av koppling till gängkriminalitet.

Detta visar egentligen på två saker. Det första är att El Salvador skiljer sig en del från Sverige när det handlar om rättssäkerhet. Många av de inkapaciterade har nämligen ännu inte fått sin sak prövad i domstol. Det andra är att inlåsning fungerar. Låser vi in farliga människor kommer vi också att skapa ett tryggare samhälle för den stora massan.

El Salvador och Nayib Bukele har kritiserats bland annat av Amnesty, som anser att landet bryter mot de intagnas mänskliga rättigheter. Men det lustiga är att de som nu kritiserar El Salvador inte sa något när landets skötsamma medborgare mördades, rånades eller på andra sätt drabbades av de gängkriminella. Var fanns då de mänskliga rättigheterna för de laglydiga medborgarna i El Salvador? Var fanns kritiken mot att ingen gjorde något åt problemet?

I Sverige bygger vi nu modulfängelser på fängelsegårdar, vilket påverkar de intagnas utevistelser. Vi installerar våningssängar i celler, vilket påverkar de intagnas personliga utrymmen. Kriminalvården menar att man inte kan dubbelplacera på mindre ytor än man gör just nu därför att det kan kränka de intagnas mänskliga rättigheter.

Men någonstans behöver vi öka takten och göra vad som krävs, dels för att de som går fria i väntan på straff ska kunna låsas in, dels för att vi ska kunna fortsätta straffskärpningarna i en hög takt för de laglydiga medborgarnas rättigheters skull.

Socialdemokraternas regeringstid tog oss in i ett kriminalpolitiskt nödläge som vi behöver lösa med de medel som krävs. Då låter det för mig inte rimligt att det ska ta lång lika lång tid att färdigställa exempelvis Öresundsbron som att färdigställa en anstalt. Min prioritering kommer alltid att vara landets skötsamma medborgare, och jag tror att justitieministern har samma prioritering. Men då behöver vi sannolikt extraordinära åtgärder för att få fler anstaltsplatser.

Sedan en tid arbetar vi med dubbelplacering i celler för fängelseintagna, vilket bidrar till fler platser. Sverigedemokraterna är beredda att göra precis vad som krävs för att få fler anstalter och anstaltsplatser. Vår prioritering är inte i första hand de intagnas väl och ve utan landets skötsamma medborgares rätt att leva i ett tryggt Sverige, där straffskärpningarna kan fortsätta i en hög takt och där kriminella inte går fria i väntan på fängelseplats.

Ser ministern över möjligheten att arbeta med dubbelplacering på mindre ytor än vad som används i dag eller att rent av arbeta med trippelplacering i större celler för att lösa anstaltsbristen?

Anf. 23 Justitieminister GUNNAR STRÖMMER (M):

Herr talman! Låt mig börja med frågan om mänskliga rättigheter. Det råder ingen tvekan om att staten Sverige har en skyldighet att skydda medborgarna mot allvarlig brottslighet. Det har till och med Europadomstolen slagit fast i flera domar som också har berört Sverige.

Det handlar förstås om att skydda medborgares liv, privatliv, egendom och vad det nu kan vara. Det är en oerhört viktig utgångspunkt. Det ger också en djupare moralisk klangbotten till den omläggning som nu görs när vi fokuserar både på brottsoffers upprättelse och på samhällsskydd. De hänger ihop, och det handlar ytterst om att försvara vårt fria och öppna samhälle.

Jag skriver också under på att inlåsning är betydelsefull. Det råder ingen tvekan om att vi måste arbeta brottspreventivt på en lång rad andra sätt, inte minst med socialprevention och annat, men det är klart att om man låser in farliga personer kommer det också att ha betydelse för medborgarnas trygghet.

När polisen nu analyserar bakgrunden till att dödsskjutningarna går ned lyfter man fram flera olika saker. Man lyfter förstås fram nya resurser och nya verktyg som preventiva tvångsmedel och polisens egna arbetssätt, där det har skett en väldigt lång resa. Men man lyfter också fram fördubblingen av minimistraffen när det gäller de grova vapenbrotten. Låser man in farliga personer under dubbelt så lång tid kan de inte begå nya brott och inte rekrytera nya barn och unga. Det har väldigt stor betydelse också ur ett brottspreventivt och trygghetsskapande perspektiv att vi skärper straff, låser in farliga personer längre och också skapar förutsättningar för Kriminalvården att hantera detta.

När det gäller expansionen och frågan om ytor och kvadratmeter i Kriminalvårdens arbete skulle jag säga att myndigheten har gjort en ganska stor förflyttning under senare tid. Redan dubbelbeläggningen i sig innebär en ganska stor förändring när det gäller synen på hur man disponerar yta. Man gör det också i allt mindre utrymmen.

Den som besöker Kriminalvården och går in i celler där det är dubbelbeläggning tror jag knappast slås av att det finns särskilt mycket yta att röra sig på, utan det är rätt tajt. Jag har inga principiella invändningar mot att tänka på andra sätt och att det kan vara ännu fler i cellen, men då får man nog också lägga till några kvadratmeter och så vidare. Jag vet att Kriminalvården har ett öppet sinne när det gäller detta, i synnerhet när man nu bygger nytt och har andra möjligheter att skapa flexibilitet i nya lokaler.

Låt mig gå över till frågan om man ska lyssna på kommunalrådets prognoser när det gäller kompetensförsörjning i kommunen. Min enkla erfarenhet är att man som regel ska lyssna mycket noga på vad kommunalråd har att säga. Jag utesluter inte att det på ett eller annat ställe kan finnas en optimistisk prognos som är ägnad att få till sig investeringar. Men med detta sagt tror jag ändå att det är en god utgångspunkt att ligga nära kommunalråd med en seriös planering och seriösa underlag för förutsättningar för tillväxt.

För den händelse att man har behov av att sätta till resurser för att till exempel genom utbildning rusta fler att göra sig tillgängliga för arbete i kriminalvården ska vi naturligtvis se över de möjligheterna noggrant.

Låt mig också säga att när det gäller de lokala exempel som Lars Isacson tar upp överväger jag på vilket sätt regeringen kan bidra för att säkerställa att vi verkligen maximerar utbyggnaden, inte minst på platser där det redan sker en expansion och där det sägs finnas utrymme att göra mer.

Anf. 24 LARS ISACSSON (S):

Herr talman! Tack till justitieministern för svaret! Jag tackar särskilt för det sista som justitieministern lyfte, som handlade om att säkerställa att man maximerar där utbyggnad redan sker. Det är lite av min tes när det gäller denna interpellation.

Att hyra fängelseplatser utomlands tror jag riskerar att bli en dyr och ineffektiv lösning, där man inte tar till vara de resurser vi har här hemma. Med en rekordhög arbetslöshet och en byggsektor i kris är det dålig politik att låta investeringar och arbetstillfällen hamna utomlands när vi kan använda resurserna för att bygga upp vårt eget samhälle.

Det är bra att justitieministern lyssnar på kommunalråden. Jag tror att staten måste skaffa sig bättre självförtroende som arbetsgivare. Det kan inte vara rimligt att Kriminalvården tycker att en kommun av Kalmars

storlek, med 70 000 invånare, är en för liten arbetsmarknad att etablera sig i. Jag tror att staten måste lära sig av näringslivet. I Dalarna har vi till exempel Ludvika och Smedjebacken. Ludvika har 26 000 invånare. Smedjebacken har 10 000 invånare. Där bygger Hitachi nya fabriker. Man har under två års tid – och man kommer att fortsätta med det under tre års tid – nyanställt tre personer om dagen. Men om man ska ha en polis i Smedjebacken säger man att det inte är någon som vill jobba där. Och om man ska ha någon till skattekontoret i Ludvika säger man: Nej, det går inte att rekrytera hit.

Det är väldigt deppigt för kommunpolitiker runt om i Sverige – där mediankommunen har 16 000 invånare – att staten inte kan etablera sig.

Till SD:s ledamot Pontus Andersson Garpvall vill jag säga att jag som kommunpolitiker i en bruksort kämpat mot outsourcing av svenska industrijobb till låglöneländer. Här får man fortsätta den kampen mot SD, som vill outsourca statliga jobb utomlands. Jag tycker att det är ett prov på att de är riktigt dåliga nationalist, med El Salvador som föredöme.

Men medskicket till justitieministern är: Släpp inte ansvaret ensamt till Kriminalvården!

Anf. 25 PONTUS ANDERSSON GARPVALL (SD):

Herr talman! Det är snart vår, men för det ska vi inte behöva släppa fångarna loss, vilket resultatet blev på grund av det arv vi fick från Socialdemokraternas regeringstid.

Vad gäller frågan om att outsourca fängelseverksamhet är det något slags nödlösning. Det är ingen situation som vi vill ha, men det kan vara en lösning om vi behöver få anstaltsplatser på plats så fort som möjligt. Detta går betydligt fortare än att bygga upp en helt ny anstalt i Sverige, vilket kan ta sju till åtta år. Den dagen vi har plats för alla fångar i Sverige ska de naturligtvis sitta på anstalter i Sverige.

När det gäller den platsbrist som vi har menar Kriminalvården att vi behöver 17 000 anstaltsplatser fram till 2033. Jag har lite svårt att få ihop matematiken för att det ska fungera. Om vi pratar om jättestora fängelser, med 1 000 platser per anstalt, behöver vi alltså 17 anstalter. Just nu byggs det 4. Om vi pratar om normalstora anstalter med kanske 500 platser, vilket ändå är ganska stort, pratar vi om 34 nya anstalter. Detta är då förutom att man ser till att dubbelplacera och göra allt från Kriminalvårdens håll för att skapa fler platser på de anstalter som vi har.

Jag har ett medskick. Jag tror verkligen att vi behöver komma igång väldigt fort med nya anstalter för att kunna inkapacitera de människor som kommer att dömas i och med Sverigedemokraternas och regeringspartiernas omläggning av kriminalpolitiken.

Anf. 26 Justitieminister GUNNAR STRÖMMER (M):

Herr talman! Tack till interpellanterna, både Lars Isacson och Pontus Andersson Garpvall, för möjligheten att få diskutera dessa viktiga frågor här i dag!

Låt mig komma tillbaka till grundlagen. Det faktum att vi nu gör rekordstora investeringar i kriminalvården kan naturligtvis sägas vara nedslående i så måtto att det återspeglar en samhällsutveckling som ingen kan vara nöjd med – våldet, den kriminella ekonomin och rekryteringen av barnen. Men det handlar också om samhällsutvecklingen bredare än just,

så att säga, gängbrottsligheten. Det är en brottslighet som drabbar medborgarna i vardagen och så vidare.

Men detta drivs också av en beslutsamhet: Så här kan vi inte ha det. Det är en beslutsamhet som handlar om att vi bättre måste skydda vårt samhälle mot allvarlig brottslighet. Vi måste i högre utsträckning än vad vi gjort hittills ge brottsoffer upprättelse. I så måtto är denna tillväxt också ett uttryck för ett samhälle som har bestämt sig för att återupprätta tryggheten och friheten för medborgarna. Den andan präglar i väldigt hög grad kriminalvårdens arbete och medarbetarna i kriminalvården, i den resa som de är inne i.

Jag kan ta fasta på några saker och möjligtvis också göra ett medskick tillbaka. Då kvitterar jag Pontus Andersson Garpvalls medskick. Ja, detta måste växlas upp om vi ska ha en möjlighet att möta de behov som kommer att finnas framöver. Ja, jag tror att det finns mer att göra, inte minst om man tänker att man bygger detta underifrån. Det handlar om den lokala och regionala kraften. Det finns stora möjligheter i detta, också sett ur ett lokalt och regionalt perspektiv och ur kriminalvårdens synvinkel.

Det sista jag möjligtvis skulle vilja skicka med är att man inte ska ställa goda idéer mot varandra. Låt oss se vad innovativa processer kan ge och sedan värdera det baserat på vad som kommer fram. Låt oss återkomma också till frågan om i vilken utsträckning ett engagemang utomlands kan bidra till en helhet, som förstås framför allt kommer att bygga på att vi växer här hemma.

Interpellationsdebatten var härmed avslutad.

§ 9 Svar på interpellation 2024/25:311 om Kronofogdens försäljning av skyddsvästar

Anf. 27 Justitieminister GUNNAR STRÖMMER (M):

Herr talman! Rasmus Ling har frågat mig om jag kommer att ta något initiativ för att strama upp Kronofogdens regelverk vad gäller myndighetens auktioner av exempelvis skyddsvästar. Han har även frågat om jag kommer att verka för att sådana produkter ska kunna köpas upp av staten och skänkas till Ukraina.

Rasmus Lings frågor tar sikte på två områden som förstås är helt centrala för den här regeringen, både kampen mot den organiserade brottsligheten och stödet till Ukraina. I det här arbetet är det förstås viktigt att hålla dörren öppen för åtgärder av olika slag.

Om jag får börja med Kronofogdens indrivning av berättigade krav kan jag säga att det är avgörande både för att upprätthålla betalningsviljan och för ett väl fungerande samhälle – sett ur den enskildes synvinkel men också sett ur företagets perspektiv. När man genomför en utmätning är målet att borgenären ska få betalt för sin fordran. Som en allmän princip gäller att försäljningen av utmätt egendom ska ske på ett sätt som ger ett så bra ekonomiskt resultat som möjligt. Det förekommer att skyddsvästar, som då alltså inte bedömts vara krigsmateriel, säljs tvångsvis för betalning av gäldenärens skulder.

Kronofogdemyndigheten driver årligen in stora belopp. Under 2023 landade den siffran på närmare 15 miljarder kronor. Knappt hälften sker i

allmänna mål, och på så sätt bidrar verksamheten till att säkerställa finansieringen av den offentliga sektorn. Indrivningen är även angelägen för att öka möjligheten till upprättelse genom betalning av skadestånd till brottsoffer. Under förra året drevs drygt 370 miljoner kronor in för betalning av den typen av skulder.

Som Rasmus Ling också lyfter fram har förbättrade möjligheter att genomföra utmätning på distans inneburit en stor ökning av utmätt värdefull egendom. Bara under förra året har egendom motsvarande 100 miljoner kronor drivits in på det sättet.

Förekomsten av skjutvapen, liksom användningen av skyddsvästar, i kriminella kretsar har ökat. Genom den nya förverkandereformen, det självständiga förverkandet, som trädde i kraft för drygt två månader sedan har möjligheterna att förverka egendom ökat om det finns särskild anledning att befara att föremålet kan komma till användning i samband med ett brott. Det innebär att det nu i större utsträckning än tidigare är möjligt att förverka bland annat skyddsvästar. Egendom som förverkas ska antingen oskadliggöras, förstöras eller säljas. Att det finns effektiva och ändamålsenliga möjligheter att förverka den typen av saker är av central betydelse för den brottsbekämpande verksamheten.

När det gäller Ukraina kan vi konstatera att Sverige är en av de största bidragsgivarna. Fortsatt militärt stöd kommer att inriktas dels på att underhålla redan donerad materiel, dels på att tillföra nya försvarsförmågor till den ukrainska försvarsmakten genom bi- eller multilaterala samarbeten. Eftersom det samlade militära stödet till Ukraina är omfattande krävs det samordning för att ge bästa möjliga effekt.

Två av regeringens mest prioriterade frågor är att trycka tillbaka den organiserade brottsligheten och att se till att stödet till Ukraina fortsatt är starkt, långsiktigt och uthålligt. De åtgärder som vidtas ska vara genomtänkta och inriktade på att göra verklig skillnad. Jag är beredd att lyssna på alla konkreta förslag på åtgärder som kan vara användbara i detta avseende och ser fram emot att fortsätta diskussionen i de här frågorna.

Anf. 28 RASMUS LING (MP):

Herr talman! I utbildningar i politisk kommunikation ges alltid rådet att man ska hålla sig till en fråga åt gången, för om man pratar om flera saker riskerar man att tappa folk. Men jag tar risken i den här interpellationen, eftersom jag tror att vi både kan och bör hålla flera frågor i huvudet samtidigt och att det också är viktigt att göra det.

Den här interpellationen handlar dels om den organiserade brottsligheten och om de försäljningar som Kronofogden gör, dels om hur vi kan ta oss an den kanske största ödesfrågan på europeisk nivå, nämligen kriget i Ukraina och hotet från Ryssland, som är ett hot mot alla demokratiska länder i vår del av världen.

Det förslag som jag här har lagt fram är att staten ska köpa av staten – staten ska alltså köpa saker som Kronofogden har ute till försäljning och som annars riskerar att köpas upp av gängkriminella. Det kanske mest tydliga exemplet på detta är skyddsvästar. Skyddsvästar förekommer aktivt i de här miljöerna och används för att visa på att det finns ett våldskapital. Till skillnad från vapen är skyddsvästar inte förbjudna, så man kan visa att man är en person som rör sig i sådana här miljöer och därmed skrämmas utan att begå något lagbrott.

Det finns alltså ett intresse av att begränsa detta, som alltså sker till second hand-pris. Skulle man göra på det här sättet skulle också borgenärer få betalt; som justitieministern säger är det Kronofogdens kärnuppdrag. Om materielen sedan skänks till Ukraina skulle det, förvisso på marginalen, kunna bidra till att hjälpa Ukraina.

Jag och justitieministern har båda en förkärlek för att väga målkonflikter mot varandra på olika sätt, och det här skulle faktiskt vara en win-win-lösning – inte någon revolutionerande sak men ändå någonting som skulle störa gängen, stödja Ukraina och göra så att borgenärer får betalt. Jag tror därför att det skulle vara klokt att titta närmare på detta.

Herr talman! Det är ingen tvekan om att Ukrainas kamp för fred, frihet och självbestämmande mot despoten Vladimir Putin och den statsterrorism som Ryssland ägnar och har ägnat sig åt är en av vår tids mest avgörande frågor, naturligtvis för Ukraina men även för oss i Sverige och för hela vår del av världen.

Sverige är en de större bidragsgivarna till Ukraina, säger justitieministern. Absolut, vi gör mycket, men vi ska också hela tiden ha med oss att vi kan och behöver göra mer. Det finns andra länder som gör ännu mer. Våra nordiska grannländer, exempelvis Danmark, och även våra baltiska grannländer ger en större del av sin bnp än vad vi gör.

Vi bör anstränga oss för att inte vara bland de bästa eller medelmåttiga i detta. Vi bör ligga i framkant och göra allt vad vi kan för att stödja Ukraina nu och även långsiktigt så länge som det behövs.

Anf. 29 Justitieminister GUNNAR STRÖMMER (M):

Herr talman! Tack till Rasmus Ling för möjligheten att diskutera den här viktiga frågan i dag!

Först vill jag understryka vilken enorm styrka det är att vi har ett så brett stöd här i kammaren och, vågar jag påstå, i hela vårt samhälle för det stöd som Sverige ger till Ukraina. Det gäller förstås både det militära stödet och annat stöd. Att vi håller i det, inte minst i den tid vi nu lever i med ett osäkert omvärldsläge, är helt avgörande. Det vill jag verkligen ta fasta på.

Jag håller också med Rasmus Ling om vikten av att flytta fram positionerna och också våga tänka lite innovativt i hur detta stöd kan utformas.

Det första jag vill säga när det gäller den konkreta frågan angående skyddsvästarna är att Kronofogdens verksamhet när det gäller försäljning naturligtvis är fullt legitim utifrån det uppdrag som Kronofogden har. Intäkterna från försäljningen går antingen till det allmänna eller till brottsoffer, och det är i grund och botten precis så det är tänkt att fungera. Det finns alltså en legitimitet i detta.

Som medborgare är det svårt, om jag får säga så, att inte uppleva det som något stötande när det blir en kommers på skyddsvästar inom kriminella nätverk med staten som en sorts mellanhand. Därför tycker jag ändå att frågan är berättigad. Och även om det kanske var en eller två frågor mer än vad en del politiska kommunikatörer möjligtvis skulle rekommendera interpellanten eller för den delen ministern att bolla med här tycker jag ändå inte att kopplingen eller frågeställningen är särskilt sökt.

Låt mig i dag bara säga att jag tycker att det är en intressant vinkel på frågan. Jag disponerar dock inte helt och hållet själv över frågan, så jag tar gärna med mig den och ser om det finns andra som ligger närmare frågorna

i systemet som möjligtvis har tänkt i liknande banor och om det här är någonting som man kan gå vidare med eller av olika skäl inte kan gå vidare med.

Som sagt var: Alla komplimanger till Rasmus Lings innovativa tänkande på detta område! Det behöver vi mer av för att uthålligt kunna stödja Ukraina.

Prot. 2024/25:58
17 januari

Svar på
interpellationer

Anf. 30 RASMUS LING (MP):

Herr talman! Jag är medveten om att Kronofogdemyndigheten huserar under finansministern och Finansdepartementet och inte Justitiedepartementet. Jag skrev i första vändan interpellationen till Elisabeth Svantesson, men den lämnades över, och jag är glad att Gunnar Strömmer hade möjlighet att svara i stället.

Herr talman! Jag är också glad över att det i kammaren finns ett brett stöd och i allt väsentligt har funnits det sedan den fullskaliga invasionen. Bara ett par dagar efter att invasionen hade inletts var så gott som alla i Sveriges riksdag eniga om att vapen skulle sändas till Ukraina. Det är väl 17 stödpaket som har getts under den här tiden, och jag tror att alla utom det allra första har skett i full enighet. Det är naturligtvis en styrka.

En demokrati bygger på åsiktsskillnader och på att man tycker olika, men jag tycker också att det är en styrka att man i vissa frågor tycker likadant och har en bred enighet. När det gäller en sådan här sak är det bra att man är helt överens åtminstone om inriktningen.

Herr talman! Det är viktigt att stödet till Ukraina är högt och långsiktigt. Jag ska också säga någonting kort om sanktionerna mot Ryssland, som behöver förstärkas ännu mer. Att det fortfarande sker handel med olja och gas till EU som också har kommit till Sverige är inte acceptabelt. Det här borde EU stoppa så fort det bara är möjligt.

Herr talman! Vad gäller regelverket för Kronofogdens försäljning av produkter för att borgenärerna ska kunna få betalt tror jag att det vore bra att skicka med till Finansdepartementet att det kan behövas en åtstramning. Precis som staten och samhället i stort kan behöva se på frågeställningar på nya sätt, i takt med att den organiserade brottsligheten växer på det oroväckande och hemska sätt som den gör, kan även Kronofogden behöva vara en del av detta.

Jag är övertygad om att väldigt många medborgare inte tycker att det är acceptabelt att skyddsvästar, knivar och annat säljs till gängkriminella. Jag tror att detta är något man behöver se över.

Herr talman! Givetvis måste stödet också ske på ett samordnat och effektivt sätt. Vi har ju sett under den här tiden att staten har lyckats göra det på ett fullgott sätt. Försvarsmakten har kunnat göra detta, men många civilorganisationer och privatpersoner har också kunnat göra det på ett väldigt bra sätt. Blågula Bilen är ett exempel. De har gjort resa efter resa och skänkt personbilar, lastbilar och även andra saker. Vi ska också ha med oss att det militära stödet är av central vikt men att Ukraina också är i behov av mycket annat. Det gäller inte minst på den civila sidan, på sjukvårdssidan och så vidare.

Jag ser fram emot att Gunnar Strömmer kan ta med detta och se ifall man kan utforma något system för detta.

Anf. 31 Justitieminister GUNNAR STRÖMMER (M):

Herr talman! Jag vill bekräfta vikten av att hålla i stödet till Ukraina – både det militära stödet, det civila stödet och stöd av annat slag som är av betydelse för Ukraina.

Det är klart att allt börjar här hemma, så det är viktigt att vi i Sverige ser till att vi fortsätter med det stödet. Det är också viktigt att vi tillsammans med likasinnade länder inom Norden, Baltikum och EU ser till att det samlade stöd till Ukraina som vi kan överblicka och påverka är intakt och uthålligt. Det är så att säga en moralisk förpliktelse som vi har alla anledningar att verkligen leva upp till.

När det gäller sanktionerna, som ibland är lite omdiskuterade, vill jag understryka att de har effekt. När vi inte lyckas upprätthålla sanktionsregimen på det sätt som det är tänkt brister de effekterna. Jag tycker också att det är viktigt att ta med från den här diskussionen att vi har ett ansvar som land att se till att på EU-nivå hålla trycket uppe i sanktionsregimen. Vi behöver också här hemma säkerställa att de regelverken följs. En sådan konkret sak är väl att vi inte har haft särskilt många fall som har prövats rättsligt i de delarna i vårt eget land. Det finns nu uppdrag till olika myndigheter att flytta fram positionerna också för att säkerställa att sanktionsregimen efterlevs i Sverige på ett ännu bättre sätt än hittills.

Jag tar med mig frågan om skyddsvästarna, för jag tror faktiskt att många medborgare, precis som Rasmus Ling, uppfattar att det finns något stötande i den omsättningen med staten som mellanhand. Jag säger inte detta i syfte att ifrågasätta Kronofogdens verksamhet, för den är som sagt helt legitim. Den fyller också ett väldigt viktigt samhälleligt syfte eftersom intäkterna går till det allmänna. Människor som har lånat ut pengar får betalt, och brottsoffer får ersättning.

Jag säger som sagt var inte detta som ett underkännande eller ett ifrågasättande, men jag tycker att iakttagelsen är berättigad. Jag ska ta med mig den och se vad andra insiktsfulla personer, med möjlighet att bedöma frågan på ett bättre sätt än jag kan, har att säga om förslaget.

Men, som sagt, all heder till Rasmus Ling för det innovativa tänket på detta område i en mycket angelägen fråga!

Anf. 32 RASMUS LING (MP):

Herr talman! Jag vill säga att inspirationen till det förslag jag lagt fram kommer från Lettland. Jag har läst om det system man införde i Lettland där bilar som beslagt efter att det begåtts grova rattfylleribrott har omhändertagits och skänkts till Ukraina. Det var alltså mot den bakgrunden som jag funderade på om man skulle kunna ha något liknande för svensk del. Jag tror att det finns exempel i flera europeiska länder på hur man med innovativa idéer och förslag har kunnat öka stödet. Det lettiska exemplet kan vara ett, men det här skulle kunna vara ett annat.

Herr talman! Jag är enig med Gunnar Strömmer om att sanktionerna mot Ryssland naturligtvis har effekt. Det får därmed också effekt i de fall då sanktionerna inte fungerar, så det är viktigt att vidmakthålla dem. På de områden där sanktioner inte har införts på samma sätt – framför allt gällande olja och gas, som flera länder i Europa fortsatt köpa – skulle det ha effekt om inkomsterna till Ryssland skulle kunna strypas den vägen.

Slutligen vill jag säga att jag är glad över den positiva ansatsen från justitieministern. Jag ser fram emot att ta detta vidare. Vi är naturligtvis överens om Kronofogdens grunduppdrag när det gäller att få in pengar, men när det gäller vissa produkter – skyddsvästar kan vara en, knivar kan vara en annan – som inte är licenspliktiga kan man ju överväga att ha någon form av system så att vem som helst inte kan ha dem. Det skulle man ha rådighet över på Justitiedepartementet.

Jag är i alla fall glad över att den här frågan ska tas vidare, för jag tror att detta är viktigt att se över.

Anf. 33 Justitieminister GUNNAR STRÖMMER (M):

Herr talman! Jag vill tacka Rasmus Ling för att han i dag har lyft den mycket konkreta frågan om skyddsvästar, också i ljuset av den mycket bredare frågan om vikten av att vidmakthålla ett generöst stöd till Ukraina när det gäller både den militära sidan och de civila behov som finns i Ukraina.

Jag tycker också att dagens meningsutbyte understryker vikten av att orka fortsätta tänka innovativt. Man kan säga att själva stödet var innovativt i det första skedet. Att ge militärt stöd till ett europeiskt grannland i samband med ett krig var ju i sig ett mycket stort steg för Sverige sett ur ett historiskt perspektiv.

Med det sagt är det viktigt att fortsätta tänka nytt och ta inspiration av andra länder. Det är också viktigt att se vad vi kan göra när det gäller sådant som har stor betydelse i sak men som kanske också rymmer en symbolkraft som kan vara viktig både för Ukraina och för vårt eget samhälle.

Jag vill tacka för dagens inspel i den konkreta frågan och för en bra diskussion. Jag ska se vad jag kan göra för att ta frågan vidare på ett konstruktivt och bra sätt.

Interpellationsdebatten var härmed avslutad.

§ 10 Svar på interpellation 2024/25:289 om asylsökande barn med uppgivenhetssyndrom

Anf. 34 Socialminister JAKOB FORSSMED (KD):

Herr talman! Clara Aranda har frågat mig om jag och regeringen avser att ytterligare granska fenomenet asylsökande barn med uppgivenhetssyndrom och den uppenbart bristfälliga hantering som förekommit inom exempelvis hälso- och sjukvården. Vidare har Clara Aranda frågat mig vilka direkta åtgärder jag och regeringen anser vara nödvändiga för att förhindra att barn utsätts för den här specifika typen av brottsliga handlingar i framtiden. Därutöver har Clara Aranda frågat mig om jag anser att det finns skäl att ge Socialstyrelsen i uppdrag att utreda huruvida den kritiserade diagnosen ska finnas kvar i det svenska klassifikationssystemet.

Barn med uppgivenhetssyndrom är en komplex fråga.

Uppgivenhetssyndrom infördes som en egen diagnos i den svenska versionen av klassifikationssystemet ICD-10 under 2014. Senast 2020 gjorde Statens beredning för medicinsk och social utvärdering (SBU), efter förfrågan från Socialstyrelsen, en genomgång av vilka vetenskapliga stu-

dier som finns när det gäller diagnostik och behandling av uppgivenhetssyndrom hos barn. SBU konstaterade i sitt underlag att kunskapsläget i frågan är oklart och att klinisk forskning om diagnostik och effekter av behandling därför är önskvärd. SBU och Socialstyrelsen följer frågan kontinuerligt och agerar i takt med kunskapsutvecklingen inom området. Någon ytterligare åtgärd, utöver myndigheternas insatser, bedömer jag inte som aktuell i dagsläget.

När det gäller frågan om vilka åtgärder som kan bli aktuella för att förhindra att barn utsätts för våld eller övergrepp, däribland barnmisshandel genom förfalskning av symtom, vill jag understryka att det finns tydliga regler för hur både hälso- och sjukvården och andra aktörer ska agera om ett barn misstänks fara illa. Är det fråga om ett misstänkt brott ska en anmälan till polisen omedelbart göras. Det är den ordning som gäller, och ska gälla, för alla de fall där man misstänker att ett barn kan tänkas fara illa eller om man misstänker att ett brott äger eller har ägt rum.

Avseende frågan om Socialstyrelsen bör få i uppdrag att utreda om diagnosen uppgivenhetssyndrom ska finnas kvar i den svenska versionen av det nuvarande klassifikationssystemet sker för närvarande en process med en uppdatering av den internationella klassifikationen av sjukdomar, baserat på viktiga framsteg inom vetenskap och medicin. Jag menar att ordningen där det är expertmyndigheter, både på svensk och på internationell nivå, och inte politiker som avgör vilka diagnoser som ska finnas eller tas bort bör kvarstå.

Med det sagt avser jag att följa frågan även fortsättningsvis.

Anf. 35 CLARA ARANDA (SD):

Herr talman! Jag har ställt en interpellation till ansvarigt statsråd för att mer ingående debattera företeelsen med så kallade asylsökande barn med uppgivenhetssyndrom, av många även kallade apatiska flyktingbarn. Jag vill inledningsvis tacka statsrådet för svaret på mina frågor.

De så kallade apatiska flyktingbarnen var föremål för en hätsk debatt i början av 2000-talet. Debatten fick stor medial uppmärksamhet och har återkommande av olika skäl blossat upp under årens gång, men nu verkar debatten ha tystnat.

Jag har ställt interpellationen för att jag anser att det är hög tid att utreda vad om faktiskt har hänt i frågan sedan dess för att få klarhet i om och hur ansvar har tagits men även för att säkerställa att vi inte går vidare innan vi har hanterat frågan grundligt. Med det sagt kan det vara lämpligt att göra en tillbakablick.

Det första dokumenterade fallet av ett flyktingbarn som slutade äta, gå och prata är från 1998. Det var en 15-årig pojke från Tjetjenien som verkade vara obotligt sjuk. Efter nio månader fick pojken familj uppehållstillstånd, och han blev utskrivnen. Strax därefter blev personalen på bupavdelningen hembjuden till familjen på en stor fest. Pojken, som fortfarande var apatisk, låg i ett rum intill. En kontaktperson började efter det att gå långa promenader med pojken, som satt i rullstol. Han vaknade till efter ett par dagar och var helt frisk när fyra veckor hade passerat.

Fem år senare var landets bupkliniker helt överbelastade. På en del håll gick hälften av resurserna till de apatiska barnen. Läkare och personal vittnade samtidigt om frustration och vanmakt.

Herr talman! På politisk nivå tillsattes den 2 september 2004 en nationell samordnare med ansvar för barn i asylprocessen med uppgivenhetssyndrom. Året därpå publicerade den nationella samordnaren en kunskapsöversikt och en kartläggning av asylsökande barn med uppgivenhetssymtom, och därefter släpptes en fördjupningsstudie. I studien lyfts det faktum upp att det inte finns konsensus bland expert om en diagnos. Eftersom fenomenet varit sällsynt eller inte förekommit nationellt har man inte beskrivit det i diagnosmanualen DSM, som tillsammans med WHO:s ICD-system är det mest utbredda systemet för att kategorisera psykiatriska sjukdomar och tillstånd.

Som statsrådet också nämner i sitt svar genomförde Statens beredning för medicinsk och social utvärdering en litteraturstudie 2020 i syfte att undersöka kunskapsläget för både diagnostik och behandling av så kallat uppgivenhetssyndrom hos barn. Som tidigare nämnts fann då SBU att det saknades vetenskapliga studier som ger svar på hur man ska ställa diagnosen uppgivenhetssyndrom. Likaså saknades underlag för en fungerande behandling.

Jag instämmer i att vi ska ha en ordning där expertmyndigheter ska avgöra vilka diagnoser som ska finnas kvar i det svenska klassifikations-systemet. Det är inte en fråga för oss politiker. Däremot måste vi ta ansvar och våga problematisera allvarliga brister. Därför vill jag fråga statsrådet vad han anser kan vara en korrekt åtgärd för att säkerställa att diagnoser som införs i det svenska klassifikationssystemet baseras på vetenskapligt underlag och beprövad erfarenhet i syfte att undvika godtycklighet och yttre påverkan, som exempelvis en polariserad samhällsdebatt kan innebära.

Anf. 36 SARA GILLE (SD):

Herr talman! Uppgivenhetssyndrom hos asylsökande är en ytterst allvarlig fråga. Det handlar om barn som påstås ha varit så traumatiserade att de föll in i ett apatiskt tillstånd under asylprocessen. Men vi vet nu att sanningen i många fall var en helt annan. Flera vuxna har trätt fram och berättat om hur de som barn tvingades spela sjuka av sina föräldrar bara för att öka chanserna att få stanna kvar här i landet. Dessa barn blev offer i ett spel där deras liv och hälsa användes som insatser för att påverka myndigheters beslut.

Det som utmärker Sverige är inte bara det höga antalet rapporterade fall av uppgivenhetssyndrom utan också att dessa fall nästan uteslutande inträffade under asylprocessen. Detta är en unik situation som borde ha väckt frågor om fenomenets grundorsaker och om diagnosens legitimitet.

Kritiska röster från läkare och psykologer pekade på att många av de rapporterade fallen handlade om manipulation från föräldrar snarare än en verklig medicinsk eller psykiatrisk diagnos. Vårdpersonal slog också larm om förfalskade symtom och manipulation, men dessa varningar valde man att ignorera.

Socialstyrelsen har själv erkänt att rapporteringen av diagnosen redan under det första året inte var fullt stabil, vilket innebär att de siffror som redovisades sannolikt underskattade det faktiska antalet fall.

Statsrådet menar att det är expertmyndigheterna som ska avgöra vilka diagnoser som ska finnas i klassifikationssystemet. Jag håller med om att expertis är viktigt, men vad händer när experterna redan från början gjorde bedömningar på felaktig grund? Diagnosen uppgivenhetssyndrom infördes trots bristfälligt vetenskapligt underlag och har använts i en situation där politiska beslut om generös migrationspolitik skapade ett utrymme för manipulation.

Herr talman! Tidigare regeringar bär ett tungt ansvar för detta. Med sin politik för öppna gränser och brist på kontroll möjliggjorde de detta systemfel. I stället för att granska problemen delade de ut permanenta uppehållstillstånd som om det vore godis, utan att reflektera över konsekvenserna. Resultatet blev ett system som underminerade både rättssäkerheten och förtroendet för det svenska asylsystemet.

Trots detta menar statsrådet att ytterligare åtgärder inte är aktuella och hänvisar till befintliga regler och rutiner. Men verkligheten har visat att dessa inte är tillräckliga. Vi vet att misstankar om manipulation och övergrepp inte alltid rapporterades och utreddes. Det krävs mer än att lita på att systemet ska fungera som det är tänkt. Vi måste säkerställa att det verkligen gör det.

Vi måste agera kraftfullt för att säkerställa att det inte går att manipulera det svenska asylsystemet. Det krävs tydligare regler och bättre kontroller. Vi behöver också se över hur diagnoserna används i asylprocessen och säkerställa att de vilar på vetenskaplig grund. Utöver detta krävs en förbättrad samverkan mellan vårdpersonal, myndigheter och rättsväsen för att identifiera och stoppa dessa övergrepp i tid.

Därför vill jag fråga statsrådet vad regeringen gör för att säkerställa att det svenska asylsystemet skyddar barn från att utnyttjas, att diagnoser som används är vetenskapligt förankrade och att de luckor som möjliggör manipulation stängs en gång för alla.

Anf. 37 NIMA GHOLAM ALI POUR (SD):

Herr talman! Interpellanten lyfter fram en av många oegentligheter som ägde rum som en konsekvens av Sveriges tidigare liberala migrationspolitik. Det handlar om de så kallade apatiska flyktingbarnen eller barn med uppgivenhetssyndrom. Själva diagnosen finns endast i Sverige och är relaterad till uppehållstillståndet.

Barn inom familjer där familjen saknade asylskäl brukade få denna sjukdom, och många uppehållstillstånd delades ut på grund av att barnen utnyttjades på detta sätt. Samma grupper som ofta påminner alla om att de bryr sig om barnen skapade en situation där barnets enda syfte blev att familjen skulle få uppehållstillstånd. Självklart resulterade detta i att många barn kände sig värdelösa. Det är inte hälsosamt, vare sig fysiskt eller psykiskt, att göras till ett verktyg för att familjen ska beviljas uppehållstillstånd. Många av dessa barn fick genomgå fysiskt prövande perioder då deras hälsa försämrades, och det var deras egen familj som orsakade detta.

Journalisten Ola Sandstig skrev om detta i en prisbelönt artikel från 2019. Han beskrev hur en tolvårig pojke som av sina föräldrar tvingades att sitta i en rullstol för att verka apatisk till sist fick nog. I stället för att fortsätta utsättas för denna tortyr valde han att försöka begå självmord genom att hänga sig med en sladd.

Det här är inte bara hemskt – jag vill inte att folk ska lyssna på detta och bara tycka att det är hemskt. Det här var ett resultat av en migrationspolitik där man delade ut uppehållstillstånd till dem man tyckte synd om. Det här var ett resultat av en migrationspolitik där asylaktivister satte dagordningen.

Anledningen till att föräldrar skadade sina barn på detta sätt var att de skulle få intyg från läkare där det stod att utvisning skulle äventyra barnets hälsa. Politikerna och medierna gjorde inte livet lättare för de här barnen. Det fanns då, omkring 2005, flera partier i Sveriges riksdag som faktiskt krävde att alla apatiska barn skulle få permanent uppehållstillstånd.

En annan organisation som ville ha amnesti för apatiska barn var Rädda Barnen. I stället för att faktiskt rädda barnen från den tortyr de utsattes för förlängde Rädda Barnen plågan. Det är inte så att någon har kommit och bett om ursäkt för allt detta och för att dessa barn behandlats på det här sättet. Det är viktigt att komma ihåg detta när vi i dag ställer om migrationspolitiken. Det finns en anledning till att vi gör det, och det har funnits offer för den liberala migrationspolitiken.

En migrationspolitik som är restriktiv signalerar också att det inte finns några genvägar till uppehållstillstånd. Detta bidrar i sig till att utlänningar inte ens kommer på tanken att skada sina barn för att få uppehållstillstånd.

Anf. 38 Socialminister JAKOB FORSSMED (KD):

Fru talman! Jag vidhåller att detta är en komplex fråga och att mycket har hänt i diskussionen efter att vi hade ett mycket stort antal barn med uppgivenhetssymtom.

Samtidigt kan vi konstatera att det finns sådana fall längre bak i tiden. Symtom på uppgivenhet dokumenterades bland barn redan på 50-talet. Detta kan också förekomma vid andra tillstånd, som då behöver uteslutas. Det kan till exempel handla om depression, ångest, katatoni eller ätstörning men också om simulering. Det finns en komplex bild här, och i den ingår kulturella faktorer. Det finns förstås också ren simulering i detta.

Som påpekades av en debattör har det på senare år gjorts viktiga journalistiska granskningar av detta där barn har trätt fram och vittnat om att de utsatts för vad som måste betraktas som övergrepp. En förälder som tvingar sitt barn att spela sjuk, eller som gör sitt barn sjuk, kan ju göra sig skyldig till brott. Det är någonting som regeringen tar på stort allvar. Vi har också förändrat lagstiftningen så att preskriptionstiden börjar gälla först när barnet är 18 år vid den typ av händelser som kan vara brottsliga.

Min utgångspunkt är förstås att varje barn som behöver vård ska få det. Det är en uppgift för hälso- och sjukvården att bedöma vem som har ett medicinskt behov och vilken behandling som kan bli aktuell. Det är barnets bästa och barnets behov som ska avgöra vilka insatser som sätts in. Som politiker behöver vi lita på professionen när det gäller bedömning av tillstånd och behandling, även i frågor som är av komplex och komplicerad natur.

Det är naturligtvis viktigt att påpeka att vissa av symtomen vid uppgivenhetssyndrom kan förekomma vid andra typer av tillstånd. Det kan dock även förekomma simulering, och detta behöver uteslutas. Det behöver uteslutas att det kan vara fråga om att ett barn far illa eller att det föreligger någon typ av brott.

I alla situationer måste man se till barnets bästa. Hälso- och sjukvården och myndigheterna måste sätta barnets rättigheter och välmående i första rummet. I det ingår att se till att alla inblandade parter arbetar för att skydda barnet. Om det föreligger oro för att ett barn far illa eller för att ett brott har begåtts ska det naturligtvis omedelbart göras en anmälan till berörd instans.

SBU har gjort en sammanställning av kunskapsläget. Det finns också studier som är gjorda därefter, till exempel en från 2021 som jag tror gjordes i Uppsala, som ger vid handen att behandlingar av detta inte nödvändigtvis underlättas av att man är tillsammans med familjen. Ibland kan det krävas att man separeras, just för att utesluta denna typ av manipulation och annat som kan ha förekommit. I det här sammanhanget är det viktigt att betona att detta är komplexa och svåra frågor.

Nu sker en översyn av klassifikationssystemet också i Sverige, och det är naturligtvis rimligt att man ser över detta i samband med att man gör olika typer av diagnoser. Jag ser inte skäl för politiken att lägga sig i det, och jag noterar att interpellanten har samma uppfattning i grunden.

Anf. 39 CLARA ARANDA (SD):

Fru talman! Jag ser en stor problematik i att det sammantaget faktiskt är så att den nationellt begränsade företeelse som uppstod i Sverige kunde uppstå och att så blev fallet eftersom det blev legitimerat av en auktoritet.

Debatten om de apatiska flyktingbarnen har under många år varit väldigt infekterad. Under lång tid har ett flertal beslutsfattare, läkare, psykiatriker och journalister fått stå för en mer känslostyrd än vetenskaplig debatt i fråga om de apatiska flyktingbarnen.

När personer som i dag är vuxna nu har vågat träda fram och vittna om den misshandel och tortyr de tvingades utstå under flera år går det som länge har påpekats inte att förneka, som statsrådet påpekade. Vi har offer som berättar om hur de försökte ta sitt liv som barn därför att de inte orkade med den fruktansvärda tortyr som det innebär att tvingas spela apatisk samt om hur sveket från vården och vuxna resulterade i en förlorad barndom. Det går inte att bortse från det faktum att många barn har blivit utnyttjade till ett högt pris eftersom familjen helt uppenbart har kunnat öka sina möjligheter att få permanent uppehållstillstånd i Sverige.

Både forskning och erfarenhet visar att ett positivt besked som innebär att familjen får stanna i mottagarlandet och därmed får permanent uppehållstillstånd har varit en effektiv åtgärd för att förbättra tillståndet hos de apatiska flyktingbarnen. Experter och utredare har, åtminstone att döma av den information jag har fått fram, inte heller kunnat hitta en enda fallbeskrivning av apatiska flyktingbarn utanför Sverige – inte ens i stora flyktingläger i Mellanöstern med tiotusentals barn, där många är svårt traumatiserade.

Fru talman! Det faktum att dessa barn lämnades åt sitt öde är allvarligt. Som statsrådet nämnde i sitt svar ska ett misstänkt brott anmälas till polisen. Det finns tydliga regler för hur hälso- och sjukvården och andra aktörer ska agera om ett barn misstänks fara illa. Detta är anledningen till att jag ifrågasätter varför det inte har fungerat på ett ändamålsenligt sätt och till att jag efterfrågar ytterligare översyn. Det handlar om att ge alla dessa barn upprättelse genom att säkerställa att något liknande aldrig sker igen.

Min slutsats, efter att jag tagit del av väldigt mycket underlag, är att vi inte är klara med den här frågan. Det finns ett behov av konkreta åtgärder.

Vi behöver i första hand genomföra en ny omfattande granskning gällande hanteringen av barn med uppgivenhetssyndrom för att komma till rätta med de uppenbara brister som funnits inom exempelvis hälso- och sjukvården, där man helt klart behöver se över sina rutiner.

Det är också av yttersta vikt att lyssna till den expertis som finns inom professionen. Den vet bäst vilka behov hälso- och sjukvården faktiskt har. Jag beklagar därför att statsrådet gör bedömningen att det inte finns skäl för ytterligare åtgärder i dagsläget. Jag skulle därför vilja få svar på om statsrådet anser att vi är skyddade från att något liknande uppstår i framtiden. Kan vi verkligen säkerställa att barn inte utnyttjas på det sättet igen?

Anf. 40 SARA GILLE (SD):

Fru talman! Vittnesmålen från vuxna som tvingades simulera sjukdom som barn är en skrämmande påminnelse om hur långt manipulationen av vårt asylsystem faktiskt har gått.

Den tidigare regeringens politik för öppna gränser förvärrade situationen. Trots att vårdpersonal och expertis slog larm valde man att blunda. Resultatet blev ett system som prioriterade politiska vinster framför barnens rättigheter och asylsystemets trovärdighet.

Regeringen bör initiera en ökad samverkan mellan Socialstyrelsen, Migrationsverket och rättsväsendet för att man tidigt ska kunna identifiera och utreda misstankar om manipulation i asylprocessen. Detta kräver tydliga riktlinjer, kontinuerlig uppföljning och oberoende utvärdering av hur förändringarna fungerar i praktiken. Vi behöver ett system där inga barn riskerar att falla mellan stolarna på grund av bristande samarbete eller ansvarsfördelning.

Det krävs också obligatorisk utbildning för vårdpersonal och myndighetspersonal som arbetar med asylärenden så att de kan känna igen tecken på manipulation och övergrepp samt rapportera misstankar på ett korrekt sätt.

Vidare måste en oberoende granskning genomföras för att säkerställa att alla diagnoser som används i asylprocesser vilar på vetenskaplig grund. Diagnoser utan tillräckligt stöd ska inte kunna påverka beslut i migrationsärenden.

Slutligen bör skärpta straff införas för föräldrar eller andra som medvetet utnyttjar barn för att manipulera asylsystemet. Det skickar en tydlig signal om att sådant agerande inte accepteras i Sverige.

Anf. 41 NIMA GHOLAM ALI POUR (SD):

Fru talman! Uppgivenhetssyndrom hos asylsökande barn är ett exempel på hur föräldrar som till varje pris vill få ett uppehållstillstånd skadar sina barn.

Ett annat exempel som vi kan se i dag är illegala migranter. De barn som lever ett liv utanför samhället har inte valt detta, utan det är deras föräldrar som har valt en illegal vistelse i Sverige. På grund av föräldrarnas val tvingas barnen leva ett eländigt liv i Sverige.

Jag tycker att regeringen borde titta på vilka åtgärder som ska vidtas mot de föräldrar som skadar sina barn under migrationsprocessen. Det är

rimligt att ställa frågan om en illegal migrant över huvud taget är en lämplig förälder.

Om man utsätter sitt barn för det liv som illegala migranter lever i stället för att helt enkelt följa ett utvisningsbeslut och lämna Sverige skadar man sitt barn. Dessa barn behöver skyddas.

Sedan tycker jag att det behöver dokumenteras bättre hur sjukvården och socialtjänsten kunde brista och låta föräldrar skada sina barn på det sätt som man tillät när det gäller de apatiska barnen.

En annan anledning till att detta måste granskas mer är att vi i dag har partier som fortfarande förnekar att de apatiska barnen blev utsatta för någon form av misshandel av sina föräldrar. Dessa barn, som blev bestulna på sin barndom, har inte ens fått ett erkännande för sitt lidande.

Jag tycker att regeringen borde verka för någon form av vitbok om den här händelsen, för det som hände barnen är skamligt. Samhället svek barnen för att bevara den tidens liberala migrationspolitik.

Anf. 42 Socialminister JAKOB FORSSMED (KD):

Fru talman! En del av dessa frågeställningar handlar om asyl- och migrationspolitik i mer generell bemärkelse. När det gäller personer som lever utan tillstånd i Sverige är det kanske i första hand andra statsråd som ska svara på den typen av frågor.

Min utgångspunkt i den fråga som vi nu diskuterar är att vi behöver både ge barn adekvat vård när så behövs och skydda barn när det behövs. Det handlar om att säkerställa dels att barn med trauma eller uppgivenhet får den vård som de behöver, dels att barn får omedelbart stöd och hjälp om det skulle visa sig vara fråga om barnmisshandel.

Som jag nämnde i mitt tidigare anförande är det barnets bästa som ska avgöra alla insatser som sätts in från berörda samhällsinstanser. Det får inte finnas något kompromissande när det gäller anmälan av oro eller brott. I dessa delar vill jag vara glasklar.

Det gäller att vi fortsätter att följa frågan löpande, vilket myndigheterna gör. Vi kan glädjande nog konstatera att vi haft väldigt få fall på senare år, under 2023 och 2024.

Det här är en fråga som kan bli föremål för forskning på olika sätt nu när vi sjösätter ett stort forskningsprogram om frågor som rör psykisk hälsa och som inbegriper hur man ser på olika diagnoser. Det är ett kraftigt förstärkt forskningsprogram som regeringen genomför tillsammans med Sverigedemokraterna. Det är en viktig pusselbit i arbetet för att öka kunskapen om diagnostik och effekter av behandling inom området psykisk hälsa, och det är förstås baserat på sedvanliga principer för statlig forskningsfinansiering.

Jag konstaterar återigen att det sker löpande uppdateringar av klassifikationer och klassifikationssystem, och myndigheterna följer det aktuella kunskapsläget när den typen av uppdateringar genomförs.

Anf. 43 CLARA ARANDA (SD):

Fru talman! Låt oss göra en nutidsorientering. Som jag inledningsvis lyfte upp har debatten om de apatiska flyktningbarnen nu tystnat. Det finns givetvis flera orsaker till det. Ett faktum är att Vårdsverige och barnläkarkåren i stor utsträckning har svängt i frågan. Vi kan konstatera att det heller inte är något jättestort kliniskt problem i dagsläget.

Som statsrådet sa har det funnits få nya fall på senare tid. Detta beror på att många i dag inser att det är kontextuella faktorer snarare än rent patologiska, fysiologiska eller biologiska som ligger bakom fenomenet. Vi vet också att incitamenten inte längre är desamma, inte minst med anledning av Migrationsverkets senare förändrade rutiner och en mer restriktiv politik på migrationsområdet.

Fru talman! En symbol för en kall och omänsklig flyktingpolitik – det var så de apatiska flyktingbarnen ofta beskrevs tidigare. Det massiva motståndet mot ett eventuellt ifrågasättande skapade en ohållbar situation för professionen. Läkare har vittnat om rädslan för att utmålas som rasist och att de därför inte vågade berätta om vad som länge varit uppenbart.

Att barn i vissa fall har tillåtits att bli grovt misshandlade därför att det har varit tabu att vara kritisk är inget annat än en skandal. Min poäng är därför att den här frågan är mycket bredare. Det handlar om vad en aggressiv samhällsdebatt kan resultera i och om hur barn ännu en gång blir offer för politiska åsikter, fast vård och behandling alltid ska baseras på vetenskap och beprövad erfarenhet, inte godtycklighet och politisk korrekthet.

Med detta sagt vill jag tacka ministern för debatten och möjligheten att belysa vikten av att den här frågan hanteras.

(Applåder)

Anf. 44 Socialminister JAKOB FORSSMED (KD):

Fru talman! Tack, Clara Aranda, för diskussionen om en viktig och angelägen fråga!

Det är oerhört viktigt att vi ser till barns bästa och att vi har förmågan att ge vård när så krävs för olika typer av komplexa tillstånd och diagnoser som barn kan drabbas av men att vi också har förmågan att se när barn far illa och symptom till och med manipuleras. Det är väldigt viktigt.

Regeringen har antagit en strategi för att på alla sätt motverka våld mot och misshandel av barn. Vi har också förlängt preskriptionstiden så att den börjar löpa först när barnet fyller 18 år. Denna tidsutdräkt ska göra att man hinner utreda eventuella brottsmisstankar i olika typer av sammanhang.

Det är oerhört angeläget att vården vilar på evidens och beprövad erfarenhet och att vi ständigt utvecklar vår kunskap om hur man kan utesluta olika tillstånd och se vad som ryms inom olika tillstånd men också om vad som är den bästa vården och behandlingen. Där gör myndigheterna ett arbete, och nu pågår en översyn av klassifikationssystemet. Jag kommer att fortsätta följa frågan.

Interpellationsdebatten var härmed avslutad.

§ 11 Svar på interpellation 2024/25:297 om rätten till begravning

Anf. 45 Socialminister JAKOB FORSSMED (KD):

Fru talman! Ola Möller har frågat mig vilka åtgärder jag avser att vidta för att alla invånare ska ha rätt till en begravning på lika villkor inom ramen för sin kommun.

Jag vill inledningsvis understryka att jag delar Ola Möllers uppfattning att det är viktigt att de allmänna begravningsplatserna speglar dagens sam-

hälle. Det är viktigt att begravningshuvudmännen och kommunerna tar höjd och har beredskap för detta när nya begravningsplatser planeras.

Enligt gällande bestämmelser i begravningslagen (1990:1144) är Svenska kyrkan huvudman för de allmänna begravningsplatserna i Sverige förutom i Tranås och Stockholm, där kommunen är huvudman. I huvudmannaskapet ingår att anordna och hålla allmänna begravningsplatser för dem som är folkbokförda inom ett visst geografiskt avgränsat förvaltningsområde. Huvudmannen är vidare skyldig att, inom det egna förvaltningsområdet eller inom ett närbeläget förvaltningsområde, tillhandahålla särskilda gravplatser för dem som inte tillhör något kristet trossamfund.

Enligt begravningslagens bestämmelser kan även Länsstyrelsen ge tillstånd till ett trossamfund eller stiftelse att anordna enskilda begravningsplatser. Det finns i dag i flera kommuner exempelvis särskilda judiska, katolska, ortodoxa, muslimska och buddistiska begravningsplatser utöver de allmänna begravningsplatserna.

Personer som är folkbokförda i Sverige har alltså rätt att få del av de tjänster som beskrivs i begravningslagen. Min uppfattning är att gällande ordning i stort sett fungerar väl och att några förtydliganden av gällande regelverk inte behövs.

Anf. 46 OLA MÖLLER (S):

Fru talman! Tack, ministern, för svaret! Jag delar bilden av att begravningsverksamheten i huvudsak fungerar väldigt bra inom ramen för Svenska kyrkans huvudmannaskap. Jag vill också uttrycka min uppskattning för Svenska kyrkan som organisation och för deras sociala arbete med att hjälpa människor genom tuffa tider – både socialt och ekonomiskt. Det är ovärderligt, särskilt nu när kostnadskrisen slår hårt mot svenska hushåll.

För de allra fattigaste hushållen, som får sina bostadstillägg sänkta med 775 kronor och inte får kompensation för kostnadsökningarna eftersom man inte höjer barnbidraget som vi socialdemokrater föreslår, är kyrkan ibland det enda skyddsnät som finns kvar i en annars helt omöjlig situation. Likaså är Svenska kyrkans internationella arbete oerhört viktigt att lyfta fram. Även där drabbas tyvärr kyrkans arbete av regeringens och Sverigedemokraternas politik.

Ingen organisation är ju felfri, och i Svenska kyrkan finns det krafter som verkar med mindre nobla syften. Det finns präster och andra personer som motsätter sig kvinnliga präster, och det finns präster som vägrar viga homosexuella. Dessutom styrs kyrkan på vissa platser av mörkare krafter som inte är speciellt inkluderande och kärleksfulla mot sin nästa eller för den delen älskar sin granne. Människor som inte är medlemmar i Svenska kyrkan – framför allt personer från andra trossamfund – kan uppleva att de inte får samma bemötande och rättigheter som kristna i frågan om begravning.

I Helsingborg hanteras en långdragen fråga om en ny begravningsplats för muslimer. Den överfulla muslimska begravningsplatsen i en församling inom kommunen behöver ersättas. För att ministern och alla andra som lyssnar på den här debatten ska förstå hur fullt det är där kan jag berättat att man nu begraver familjemedlemmar ovanpå varandra i djupare grävda gravar. Det är väldigt ovärdigt och inget som ska behöva förekomma.

Processen kring en ny muslimsk begravningsplats i en annan församling i kommunen har stoppats trots tidigare överenskommelser om att den skulle byggas och trots att alla papper var klara. Det skedde med motiveringar som att muslimer har för mycket amalgam i tänderna och att man skulle bygga solpaneler på den marken. Därför har bygget av begravningsplatsen plötsligt stoppats. Det har varit väldigt högljudda diskussioner i byn där det skulle ske, och det har verkligen blottat många obehagliga åsikter om andra människor.

Jag menar att sådana situationer aldrig skulle behöva uppstå om begravningsplatserna hade skötts av det allmänna. Bara risken för att en grupp ska misstro en annan utifrån en så grundläggande rättighet som att bli begravd på ett värdigt sätt i kommunen är problematisk. Känslan av att vara en andra klassens medborgare sprider sig snabbt i sådana situationer. Trots att människor har bott här hela eller stora delar av sina liv och betalat begravningsavgift som alla andra blir den sista vilan en fråga om splittring och misstro i stället för ro och värdighet.

Jag undrar om ministern ser problemet. Jag upplever hans svar som att han delvis gör det, men är han beredd att vidta någon form av åtgärd för att försöka minska den här typen av problem?

Anf. 47 Socialminister JAKOB FORSSMED (KD):

Fru talman! Jag noterar Ola Möllers genomgång av Svenska kyrkan och kan för egen del passa på att uttrycka min uppskattning för Svenska kyrkan liksom för många andra trossamfund i Sverige som gör betydande insatser. Jag är också helt säker på att Svenska kyrkan delar Ola Möllers bedömning att även de har brister och kan vara ofullkomliga.

Det är svårt för mig att ge mig in i det aktuella fallet. Det bör jag inte heller göra. Jag har inte hela kunskapen om vad som ligger bakom, men jag noterar Ola Möllers starka engagemang för att alla medborgare i Sverige ska ha rätt till begravning. Det har man faktiskt betalat för. Det är naturligtvis oerhört angeläget.

Personer som är folkbokförda i Sverige har rätt att få del av de tjänster som beskrivs i begravningslagen. Det leder mig till slutsatsen att det inte är regelverket som brister. Man får i stället försöka lösa detta och se till att personer oavsett tro och ursprung har samma möjligheter till en värdig begravning. Det är ett konstaterande från min sida att regelverket stipulerar detta. Jag kan i övrigt inte ge mig in på att kommentera enskilda situationer och vad som ligger bakom dem.

Anf. 48 OLA MÖLLER (S):

Fru talman! Jag har såklart respekt för detta. Jag är inte ute efter kommentarer till det enskilda fallet.

Problemet uppstår i konfliktsituationer mellan olika trosuppfattningar när man har känslan av att inte vara sedd utifrån sina rättigheter. Det finns ju fler sådana här exempel. Människor har varit tvungna att lämna sina kommuner för att flytta in på särskilda boenden och tvingats bosätta sig långt från den kommun där de tidigare varit folkbokförda. De har fått skriva sig i den nya kommunen och sedan avlidit. Men om de velat begravas hemma i den kommun där de tidigare bott kan församlingen neka på grund av att de inte längre är folkbokförda där. Om det dessutom finns skilda

uppfattningar när det gäller tro blir det lätt så att man upplever att man diskrimineras på grund av sin tro.

Jag har förstått det som att det inom Svenska kyrkan är ovanligt att gravsätta hela kroppen, medan man inom religioner som av tradition gör det förstås behöver större utrymme att ligga på – men jag vill vara tydlig med att jag inte är någon begravningsexpert. Problemet är mer marginellt inom ramen för Svenska kyrkan än inom andra trosuppfattningar, där man oftare råkar ut för det.

Om huvudmannaskapet legat hos det allmänna hade diskussionen inte blivit lika infekterad. Jag har uppfattat det som att känslan av att bli nekad på grund av sin tro inte hade uppstått lika ofta. Jag köper resonemanget kring regelverket, men här handlar det egentligen om huvudmannaskapet och inte om att vi behöver ändra regelverket. Det är trots allt statens uppgift.

Någonstans följer det här separationen av kyrka och stat, som skedde för ett kvarts sekel sedan. Den separationen var viktig eftersom man tog bort uppfattningen att det skulle finnas någon form av religiöst grundad bedömning i hur det offentliga utövar sin verksamhet.

Det enda exempel jag just nu kan komma på där religionen tillåts spela en roll i den offentliga utövningen är monarkin. Vi har lagstiftat om att vår statschef ska ha en viss religion, vilket ju är fullständigt absurt. Det är bara ytterligare ett skäl till att vi inte ska ha den institutionen kvar, men det är en annan interpellation.

Utifrån separationen av kyrka och stat och att det nu har gått ett kvarts sekel sedan den skedde, tycker ministern att det är rimligt att en så bärande del av det offentliga som begravningsverksamheten ändå utövas av en religiös huvudman?

Anf. 49 Socialminister JAKOB FORSSMED (KD):

Fru talman! Det korta svaret på den sista frågan är ja. Regeringen har förtroende för Svenska kyrkan som huvudman för begravningsväsendet i Sverige, och vi anser att det i allt väsentligt fungerar väl. Det kommer naturligtvis att uppmärksammas när det inte fungerar väl, och jag glad är för att Ola Möller och andra gör det. Jag tänker att huvudmannen också är glad när det uppmärksammas. Det är viktigt att detta upprätthålls med förtroende, och i grunden finns det förtroendet.

Sedan behöver man alltid vara noga med att skilja på rollerna. Svenska kyrkan har en ceremoniell och diakonal roll i samband med många begravnningar som är helt skild från den begravningsverksamhet som man är huvudman för. Det är min uppfattning att man är duktig på att skilja på de rollerna, men man behöver förstås alltid arbeta med att vara tydlig i de delarna.

Vad gäller monarkin har jag en annan uppfattning än interpellanten. Även om interpellationen inte rör detta kan det vara värt att framhålla i det här sammanhanget eftersom frågan kom på tal. Begravningsfrågorna leder ibland tankarna i andra riktningar.

Det är oerhört viktigt att det här fungerar. Jag har också noterat i mina samtal med Svenska kyrkan som huvudman för begravningsfrågorna att man bedriver ett mycket aktivt arbete på ett generellt plan just för att säkerställa att det finns mark och att det finns möjlighet att upprätthålla

begravningsväsendet också i framtiden. Det är naturligtvis också något som jag pekar på i de här diskussionerna.

Man har stor medvetenhet om beredskapsfrågorna, för de är också viktiga i händelse av att Sverige, gud förbjude, skulle drabbas på ett sätt som leder till dödsfall som man måste kunna hantera, till exempel inom kort tidsrymd. Jag vet att man bedriver ett mycket aktivt arbete för att säkerställa detta just i sin roll som huvudman för begravningsväsendet.

Men, återigen, jag välkomnar diskussionen. Den är viktig, för det här är frågor som kanske ibland förtjänar lite större debatt. Begravningar, där vi tar farväl av dem som går före oss, förändrar ju klangen i det rum vi lever i. Därför är det viktigt att det fungerar och att människor upplever att det sker med värdighet. Oavsett vem man är kan den här processen ske med den värdighet som detta förtjänar och som de personer som har avlidit och lämnat oss förtjänar. Därför tycker jag att det är en angelägen diskussion att föra.

Anf. 50 OLA MÖLLER (S):

Fru talman! Jag får verkligen tacka ministern för en både intressant och respektfull debatt. Det är glädjande att det finns ministrar i vår nuvarande regering som man kan ha så konstruktiva och sakliga diskussioner med om oerhört komplexa frågor utan beskyllningar, talepunkter och pajkastning, vilket det tenderar att bli i det här rummet.

Jag hade blivit väldigt förvånad om ministern hade en annan uppfattning än att nuvarande ordning är tillräckligt funktionell för att få bestå. Jag vill dock höja ett varningens finger, och jag tycker att jag hör att ministern delar min uppfattning. I takt med en åldrande befolkning och med tanke på att sammansättningen i vårt samhälle ser väsentligt annorlunda ut nu än för ett kvarts sekel sedan kommer de här frågorna att bli mer och mer uppmärksammade, och det kommer att bli mer gnissel. Jag tror absolut att Svenska kyrkan på huvudmannaplanet och det centrala planet är väl medveten om detta och jobbar jättehårt med detta. Men eftersom det också är en väldigt decentraliserad organisation där man har lokala styren med lokala färger och lokala företrädare kan det också uppstå friktion som jag verkligen hoppas att vi kan hjälpas åt att lindra och mildra.

Det är också en del av bakgrunden till att jag väcker den här diskussionen. För mig precis som för ministern är det fullständigt avgörande att människor behandlas med värdighet när de går till den sista vilan, oavsett i vilket sammanhang och i vilken roll. Jag hoppas att ministern fortsätter hålla ögonen på detta.

Jag vill tacka för en mycket bra och givande diskussion om en fråga som vi, precis som ministern säger, kanske borde ägna lite mer tid åt.

Anf. 51 Socialminister JAKOB FORSSMED (KD):

Fru talman! Tack igen till Ola Möller för diskussionen!

Jag konstaterar att Ola Möller mycket väl kan ha rätt i delar av sitt resonemang gällande befolkningsförändringar och sådant. Men jag konstaterar också att många av minoriteterna i Sverige och andra trossamfund har stort förtroende för begravningsväsendet i Sverige. Det är också viktigt att framhålla.

Prot. 2024/25:58
17 januari

Svar på
interpellationer

Jag vill också peka på de möjligheter som finns i begravningslagen i dag. Länsstyrelser kan också ge tillstånd till ett trossamfund eller en stiftelse att anordna enskilda begravningsplatser vid sidan om de allmänna begravningsplatserna. Det finns sådana redan i dag, och jag tycker att det är bra att den möjligheten finns som en liten ventil i sammanhanget för att tillgodose allas möjligheter till begravningar.

De av allmänheten utsedda begravningsombuden tycker jag också förtjänar att lyftas fram. De har också att tillse att det här fungerar på ett bra sätt, och de har insyn i den här verksamheten å allmänhetens vägnar. Det vet Ola Möller naturligtvis om, men det kan vara viktigt för allmänheten att veta att det finns särskilt utsedda ombud för att ha insyn i den här verksamheten.

Återigen tusen tack för en givande diskussion och ett bra samtal!

Interpellationsdebatten var härmed avslutad.

§ 12 Anmälan om interpellationer

Följande interpellationer hade framställts:

den 16 januari

2024/25:330 Näringsförbud när man begår brott

av *Peder Björk* (S)

till justitieminister Gunnar Strömmer (M)

2024/25:331 Mänskliga rättigheter i relation till handeln med Israel

av *Lorena Delgado Varas* (V)

till statsrådet Benjamin Dousa (M)

§ 13 Anmälan om frågor för skriftliga svar

Följande frågor för skriftliga svar hade framställts:

den 16 januari

2024/25:686 Färdtjänstlagstiftningen

av *Ewa Pihl Krabbe* (S)

till statsrådet Andreas Carlson (KD)

2024/25:687 Säkerhetsbrister på Lantmäteriet

av *Denis Begic* (S)

till statsrådet Andreas Carlson (KD)

2024/25:688 Gränsöverskridande polissamarbete mellan Sverige och Norge

av *Lars Mejern Larsson* (S)

till justitieminister Gunnar Strömmer (M)

Skriftliga svar på följande frågor hade kommit in:

den 16 januari

2024/25:650 Fyrverkeriers påverkan på djurvälfaerden

av *Sofia Skönnbrink* (S)

till landsbygdsminister Peter Kullgren (KD)

2024/25:652 Nationellt kunskapslyft för barns rättigheter

av *Fredrik Lundh Sammeli* (S)

till statsrådet Camilla Waltersson Grönvall (M)

§ 15 Kammaren åtskildes kl. 11.37.

Sammanträdet leddes

av förste vice talmannen från dess början till och med § 10 anf. 37 (delvis)

och

av andre vice talmannen därefter till dess slut.

Vid protokollet

TUULA ZETTERMAN

/Olof Pilo

Innehållsförteckning

§ 1	Avsägelse	1
§ 2	Anmälan om kompletteringsval	1
§ 3	Meddelande om utrikespolitisk debatt	1
§ 4	Anmälan om fördröjda svar på interpellationer	1
§ 5	Ärende för hänvisning till utskott	2
§ 6	Svar på interpellation 2024/25:268 om polisiär närvaro i hela landet	2
	Anf. 1 Justitieminister GUNNAR STRÖMMER (M).....	2
	Anf. 2 LARS ISACSSON (S)	3
	Anf. 3 MATTIAS VEPSÄ (S)	4
	Anf. 4 Justitieminister GUNNAR STRÖMMER (M).....	5
	Anf. 5 LARS ISACSSON (S)	6
	Anf. 6 MATTIAS VEPSÄ (S)	7
	Anf. 7 Justitieminister GUNNAR STRÖMMER (M).....	8
	Anf. 8 LARS ISACSSON (S)	9
	Anf. 9 Justitieminister GUNNAR STRÖMMER (M).....	9
§ 7	Svar på interpellation 2024/25:276 om framtiden för Ekobrottsmyndigheten	10
	Anf. 10 Justitieminister GUNNAR STRÖMMER (M).....	10
	Anf. 11 LARS ISACSSON (S)	11
	Anf. 12 Justitieminister GUNNAR STRÖMMER (M).....	12
	Anf. 13 LARS ISACSSON (S)	13
	Anf. 14 Justitieminister GUNNAR STRÖMMER (M).....	13
	Anf. 15 LARS ISACSSON (S)	14
	Anf. 16 Justitieminister GUNNAR STRÖMMER (M).....	15
§ 8	Svar på interpellationerna 2024/25:277 och 287 om bristen på anstaltsplatser	16
	Anf. 17 Justitieminister GUNNAR STRÖMMER (M).....	16
	Anf. 18 LARS ISACSSON (S)	17
	Anf. 19 PONTUS ANDERSSON GARPVALL (SD)	18
	Anf. 20 Justitieminister GUNNAR STRÖMMER (M).....	18
	Anf. 21 LARS ISACSSON (S)	19
	Anf. 22 PONTUS ANDERSSON GARPVALL (SD)	20
	Anf. 23 Justitieminister GUNNAR STRÖMMER (M).....	21
	Anf. 24 LARS ISACSSON (S)	22
	Anf. 25 PONTUS ANDERSSON GARPVALL (SD)	23
	Anf. 26 Justitieminister GUNNAR STRÖMMER (M).....	23
§ 9	Svar på interpellation 2024/25:311 om Kronofogdens försäljning av skyddsvästar	24
	Anf. 27 Justitieminister GUNNAR STRÖMMER (M).....	24
	Anf. 28 RASMUS LING (MP)	25
	Anf. 29 Justitieminister GUNNAR STRÖMMER (M).....	26
	Anf. 30 RASMUS LING (MP)	27
	Anf. 31 Justitieminister GUNNAR STRÖMMER (M).....	28
	Anf. 32 RASMUS LING (MP)	28
	Anf. 33 Justitieminister GUNNAR STRÖMMER (M).....	29

**§ 10 Svar på interpellation 2024/25:289 om asylsökande barn
med uppgivenhetssyndrom..... 29**

Anf. 34	Socialminister JAKOB FORSSMED (KD).....	29
Anf. 35	CLARA ARANDA (SD).....	30
Anf. 36	SARA GILLE (SD).....	31
Anf. 37	NIMA GHOLAM ALI POUR (SD).....	32
Anf. 38	Socialminister JAKOB FORSSMED (KD).....	33
Anf. 39	CLARA ARANDA (SD).....	34
Anf. 40	SARA GILLE (SD).....	35
Anf. 41	NIMA GHOLAM ALI POUR (SD).....	35
Anf. 42	Socialminister JAKOB FORSSMED (KD).....	36
Anf. 43	CLARA ARANDA (SD).....	36
Anf. 44	Socialminister JAKOB FORSSMED (KD).....	37

**§ 11 Svar på interpellation 2024/25:297 om rätten till
begravning 37**

Anf. 45	Socialminister JAKOB FORSSMED (KD).....	37
Anf. 46	OLA MÖLLER (S)	38
Anf. 47	Socialminister JAKOB FORSSMED (KD).....	39
Anf. 48	OLA MÖLLER (S)	39
Anf. 49	Socialminister JAKOB FORSSMED (KD).....	40
Anf. 50	OLA MÖLLER (S)	41
Anf. 51	Socialminister JAKOB FORSSMED (KD).....	41

§ 12 Anmälan om interpellationer..... 42

§ 13 Anmälan om frågor för skriftliga svar..... 42

§ 14 Anmälan om skriftliga svar på frågor..... 43

§ 15 Kammaren åtskildes kl. 11.37..... 43

Prot. 2024/25:58
17 januari
